

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתר

ערב שבת קודש
חול-המועד סוכות
ט"ז בתשרי התשע"ד

יוצא-לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בתשרי ה'תשע"ד - כ"ג בתשרי ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בתשרי	הל' טומאת אוכלין פרק יג-טו.	הל' שגגות פרק יא.	מ"ע צח.
ש"ק	י"ז בתשרי	פרק טז. הל' כלים.. בפרקים אלו.	פרק יב.	מ"ע צח.
א'	י"ח בתשרי	פרק ג-ה.	פרק יג.	מ"ע קז.
ב'	י"ט בתשרי	פרק ו-ח.	פרק יד.	מ"ע קח.
ג'	כ' בתשרי	פרק ט-יא.	פרק טו.	מ"ע קא.
ד'	כ"א בתשרי	פרק יב-יד.	הל' מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צט.
ה'	כ"ב בתשרי	פרק טו-יז.	פרק ב.	מ"ע ק.
ו'	כ"ג בתשרי	פרק יח-כ.	פרק ג.	מ"ע קו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ט"ז בתשרי	4.27	5.15	5.37	6.34	9.29	12.34	1.05	6.40.3	7.04
ש"ק, י"ז בתשרי	4.28	5.16	5.38	6.35	9.29	12.34	1.04	6.38.9	7.03
א', י"ח בתשרי	4.28	5.17	5.38	6.36	9.29	12.33	1.04	6.37.8	7.02
ב', י"ט בתשרי	4.29	5.18	5.39	6.36	9.29	12.33	1.03	6.36.3	7.00
ג', כ' בתשרי	4.30	5.18	5.40	6.37	9.29	12.33	1.03	6.35.0	6.59
ד', כ"א בתשרי	4.31	5.19	5.40	6.38	9.30	12.32	1.02	6.33.6	6.58
ה', כ"ב בתשרי	4.32	5.19	5.41	6.38	9.30	12.32	1.02	6.32.3	6.56
ו', כ"ג בתשרי	4.32	5.20	5.41	6.39	9.30	12.32	1.02	6.31.0	6.55

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שבת חוה"מ סוכות	6:03	7:14	6:18	7:16	6:09	7:15	6:20	7:16
שמחת תורה	5:56	7:07	6:11	7:09	6:02	7:08	6:14	7:09
שבת בראשית	5:54	7:05	6:09	7:06	6:00	7:06	6:11	7:07

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

7474-ISSN 0793 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

השמחה מעצם הנשמה

כל ההמשכות הן על-ידי שמחה, אך מעלת השמחה בשמחת-תורה היא מצד עצם הנשמה - אז מתגלית בה בחירת העצמות שהיא אצל כל ישראל בשווה • מכיוון שהפיכת הגשמיות לכלי לאלקות היא רצון העצמות, הרי שמחת-תורה הוא הזמן המתאים לפעול את ההמשכה בענייני גשמיות • על-ידי השמחה ברגליים בפשטות ובקבלת עול - רוקדים עם העצמות!... • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נמשכות על-ידי שמחה, כפי שמצינו⁸ בנוגע להאריז"ל שזכה לכל העניינים הנעלים על-ידי שמחה של מצווה, כיוון שעל-ידי השמחה נמשכות כל ההמשכות, הן בגשמיות והן ברוחניות. ובפרטיות יותר:

בנוגע להמשכות בעניינים גשמיים - בוודאי שבשבילים צריך להיות עניין השמחה, שהרי שבביל גשמיות צריכה להיות התעסקות, כמו שכתוב⁹ "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה", וכיוון שיש צורך בהתעסקות כדי שתומשך ההמשכה, לכן צריך להיות גם עניין השמחה.

ובהקדם ביאור הטעם שיש צורך בעניין "בכל אשר תעשה": כל המלאכות הגשמיות - הם בעצם עניינים רוחניים, כמרומוז בכך שלמדים כל הל"ט מלאכות, עובדין דחול, ממלאכת המשכן¹⁰.

ויש להוסיף בזה שהלימוד הוא ממלאכת המשכן דווקא - שאף שהמקדש הוא נעלה יותר מהמשכן, כמו שכתוב¹¹ "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה", מכל-מקום, יש גם מעלה במשכן על המקדש - שהמשכן היה רוחני יותר מאשר המקדש, כמובן מזה שהמקדש נבנה על-ידי שלמה המלך מכסף וזהב שהעלו לו מכל

א. דובר לעיל¹ אודות דברי הילקוט² בנוגע למעלת השמחה בחג הסוכות לגבי שמחת שאר המועדים - ש"כפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת... וכן אתה מוצא שאין כתוב בעצרת אלא שמחה אחת, דכתיב³ ועשית חג שבועות לה' אלוקיך גו' ושמחת גו'", מה-שאינ-כן בחג הסוכות - "אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג, ושמחת בחגך⁴, והיית אך שמח⁵, ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים"⁶.

והנה, אחת מג' השמחות שנאמרו בחג הסוכות קאי על שמיני-עצרת⁷. אלא שלהיותו שמיני לחג הסוכות, הרי זה שייך גם לחג הסוכות, ולכן נחשב שבחג הסוכות נאמרו ג' שמחות.

ומזה מובן שגם בשמיני-עצרת נאמרו שלוש שמחות, כי, עם היות שמיני-עצרת "רגל בפני עצמו"⁷, הרי הוא גם "שמיני" והמשך לחג הסוכות. ונמצא, שגם בשמיני-עצרת ושמחת-תורה צריכה להיות שמחה גדולה ביותר.

ב. וגדולה מעלת השמחה - שכל ההמשכות

- (1) שיחת יום ב' דחג הסוכות ס"ה.
- (2) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחילתו).
- (3) פ' ראה טז, י"א.
- (4) שם טז, י"ד.
- (5) שם טו.
- (6) אמור כג, מ.
- (7) ראה סוכה מח, א. וש"נ.

- (8) תו"א תולדות כ.ב. וראה הנסמך בסה"מ מלוקט ח"ב עמ' קמז הערות 26-7.
- (9) פ' ראה טו, יח.
- (10) שבת מט, ב.
- (11) פרשת ראה יב, ט.

שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה... אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע¹⁶; מה־שאי־כן השמחה של שמחת־תורה היא בכל בני ישראל בשווה¹⁷.

כשם שביום־הכיפורים, המשכת הסליחה מחילה וכפרה, וכן איסור אכילה ושתייה ושאר העינויים, הם בכל בני ישראל בשווה – כן הוא גם בעניין שמחת שמיני־עצרת ושמחת־תורה בכלל, והשמחה שבהקפות במיוחד, שהיא בכל בני ישראל בשווה, כיוון שעניין זה הוא מצד עצם הנשמה, ועצמות ומהות אי־סוף ברוך־הוא.

ד. עניין זה מודגש גם בפסוקים שאומרים קודם הקפות, שהתחלתם – "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלוקים אין עוד מלבדו"¹⁸.

בתיבת "אתה" ישנם ב' פירושים¹⁹: הפירוש הא' – ש"אתה" קאי על עצם הנשמה, והפירוש הב' – שקאי על עצמות ומהות אי־סוף ברוך־הוא.

הפירוש הפשוט הוא ש"אתה" קאי על נשמות ישראל, היינו, שנשמות ישראל באו לידי ידיעה ש"הוי' הוא האלוקים אין עוד מלבדו"; ואדמו"ר הזקן²⁰ גילה את הפירוש הפנימי, ש"אתה" קאי על עצמות, היינו, שעצמות הראה את עצמו באופן שיוכלו לדעת אותו ("עצמות האט זיך באוויזן אז מען זאל אים קאנען וויסן").

וזהו מה שכתוב בשייכות לשמיני־עצרת ושמחת־תורה "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"²¹: "אתך" – קאי על ב' העניינים ד"אתה" הנ"ל, עצם הנשמה ועצמות אי־סוף. ו"אין לזרים אתך" היינו שבשני העניינים של "אתה" (עצם הנשמה ועצמות אי־סוף) אין שום מקום כלל ל"זרים". והעניין בזה:

"זרים" – לא קאי על אומות העולם דווקא, אלא

הארצות, היינו גם מאומות העולם, מה־שאי־כן המשכן בנה רק על־ידי תרומותיהם של בני ישראל, ומה גם שכללות הנהגתם של בני ישראל בזמן המשכן היתה באופן רוחני יותר, שלא עסקו כליכך בעניינים גשמיים, לפי שהיה להם "לחם מן השמים"¹², מים מבארה של מרים¹³, ועד שאפילו הלבושים היו באופן ש"שמלתך לא בלתה מעליך"¹⁴, היינו, שהיו לבושים רוחניים ונצחיים.

וזהו החידוש בלימוד ל"ט המלאכות ממלאכת המשכן – שדווקא ממלאכת המשכן שהיה רוחני יותר מאשר המקדש נמשכים כל ל"ט המלאכות שהם עובדין דחול.

והעניין בזה – שהעבודה היא לעשות מכל הדברים הגשמיים (שבהם נעשים המלאכות הגשמיות) משכן ומקדש לו יתברך, היינו, לא רק משכן, אלא גם מקדש, שמעלתו לגבי המשכן היא בכך שהוא בגשמיות יותר, והרי הכוונה העליונה היא שהגשמיות תהיה מכון לשבתו יתברך.

וזהו הטעם שצריך להיות "בכל אשר תעשה" – כיוון שצריכה להיות עבודה ויגיעה לעשות מהדברים הגשמיים שעוסק בהם שיהיו משכן ומקדש, היינו, מכון לשבתו יתברך, שזוהי הכוונה דדירה בתחתונים¹⁵.

ולכן, בנוגע להמשכות בעניינים גשמיים, שבשבילם צריך להיות עניין של התעסקות – בוודאי צריך להיות עניין השמחה, כנ"ל.

ועוד זאת, שגם בשביל ההמשכות בעניינים רוחניים צריך להיות עניין השמחה, כיוון שכך הוא סדר ההמשכה, שכל ההמשכות נמשכות על־ידי שמחה דווקא.

ג. נוסף על מעלת השמחה בכלל (כנ"ל), יש מעלה בשמחה שבשמיני־עצרת ושמחת־תורה בפרט – כיוון שהשמחה שבשמיני־עצרת ושמחת־תורה היא מצד עצם הנשמה, שלכן השמחה בשמיני־עצרת ושמחת־תורה היא בכל בני ישראל בשווה.

– בנוגע לשמחת בית־השואבה מצינו חילוקי דרגות, ש"לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי

16 רמב"ם הל' לולב פ"ח ה"ד.

17 ראה גם לקו"ש ח"י"ד עמ' 166 ואילך. וש"נ.

18 ואתחנן ד, לה.

19 ראה רד"ה אתה הראת לדעת תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט עמ' 227). וש"נ.

20 ראה גם סה"מ ה'ש"ת ס"ע 146. תש"ד עמ' 54. שם עמ' 220.

21 משלי ה, יז. וראה סה"מ מלוקט ח"ה ריש עמ' כג. וש"נ.

12 בשלח טז, ד.

13 תענית ט, א.

14 עקב ח, ד.

15 ראה תניא פל"ד ואילך.

ממלאים את הכוונה של דירה בתחתונים. והיינו, שעלידי זה שעושים מהדברים הגשמיים מכון לשבתו יתברך – ממשיכים עצמות, כיוון שבזה ממלאים את הכוונה ש"נתאוהה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"²⁷, שכוונה זו היא בעצמות, כידוע²⁸ בפירוש "דירה", ש"דירה" אינה להתפשטות, אלא דווקא לעצמות.

1. אמנם, על זה נשאלת השאלה – "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכוך, ואף כי הבית הזה"²⁹: "השמים ושמי השמים", שהם מדריגות געלות ביותר (כמבואר בחסידות³⁰ פרטי עניינם) – "לא יכלכוך", כיוון שאינם כלים להעצמות; "ואף כי הבית הזה" – איך ייתכן ש"הבית הזה",

על כללות ההשתלשלות (על־דרך שמצינו שגם דוד המלך נקרא "זר" לגבי כהנים²²), היינו, כל הדרגות ששם יש לאומות העולם אחיזה כלשהי ("עפעס א אחיזה"; מה־שאינ־כן "אתך", בעצמות אין־סוף ("אתה" הא') שלמעלה מהשתלשלות – שם אין לאומות העולם שום מקום כלל, כי אם לנשמות ישראל דווקא ("אתה" הב'), עליהם נאמר²³ "יבחר לנו את נחלתנו", כידוע²⁴ ש"יבחר גו" קאי על העצמות דווקא, כי בבחינת הגילויים אין עניין של בחירה, שהרי בבחינת הגילויים יש כבר עניין של הכרח כו', ועניין הבחירה הוא בעצמות דווקא, והבחירה היא בנשמות ישראל (ומטעם זה ישנו עניין הבחירה אצל בני ישראל²⁵). וזהו עניין שמחת ההקפות – שאז הוא התגלות

כ"ק מו"ח אדמו"ר נהג להקדיש בשמחת־תורה ריבוי זמן לשמחה וריקודים בתוך העם, ועל־ידי זה המשיך ופעל גם בנוגע להזמן דעתה

שנבנה מדברים גשמיים, יהיה כלי לאלוקות ("ג־טליכקייט"), היינו, לעצמותו יתברך! [ולהעיר: אף שאומרים הלשון "ג־טליכקייט", אין הכוונה לבחינת ההתפשטות, כי אם לעצמותו יתברך, ורק מצד הזהירות מאמירת תיבת "גימ"ל אל"ף טי"ת" ("גאט")³¹, אומרים "ג־טליכקייט"].

אבל אף־על־פי־כן, זוהי המציאות – ש"השמים ושמי השמים" אינם כלים להעצמות, ודווקא "הבית הזה", היינו, כאשר עושים מדברים גשמיים כלים לאלוקות, אזי ממשיכים בזה עצמות. וטעם הדבר – לא משום שהדברים הגשמיים מצד

"האתה", בחירת העצמות שבחר בנשמות ישראל, שבחירה זו היא בעצם הנשמה, שהיא אצל כל בני ישראל בשווה, ולכן גם השמחה היא בכולם בשווה.

* * *

ה. דובר לעיל (ס"ב) שעבודת בני ישראל היא לעשות מהדברים הגשמיים משכן ומקדש לו יתברך, היינו מכון לשבתו יתברך. ולכן נקראו בני ישראל בשם "ממלכת כהנים וגוי קדוש"²⁶, כיוון שעניינם הוא להביא קדושה בכל מקום – לברר את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, ולהמשיך קדושה במקום זה, שעלידי זה

27 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.
28 ראה בהנסמן בטה"מ מלוקט ח"ב עמ' רמא הערה 32.
29 מלכים"א ח, כז.
30 סה"מ תרמ"ג עמ' פז. ועוד.
31 ראה שו"ע אדמוה"ז או"ח ספ"ה ס"ג. סה"ש תש"ג עמ' 62 ובהערה 19 שם.

22 שבת לא, א.

23 תהילים מז, ה.

24 ראה לקו"ש ח"ט עמ' 232, ובהנסמן שם בהערה 42.

25 ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.

26 יתרו יט, ו.

ישראל.

וכשם שביום־הכיפורים אין שום חילוק בין בני־ישראל, בין משה רבינו ובין יהודי שאינו יודע דבר מענייני יהדות, ושייכותו היחידה ליהדות היא בכך שנוולד בבית יהודי, שהרי כל בני־ישראל מחויבים בעניינים, ולכל בני ישראל נמשכת הכפרה – כן הוא בשמחה של שמחת־תורה, שאין בה שום חילוקים, וכל בני ישראל צריכים להיות שמחים בשמחת־תורה.

ושמחה זו צריכה להיות בגשמיות דווקא – על־ידי ריקוד ברגליים בפשטות. כשם שקיומן של כל המצוות הוא דווקא בגשמיות בפועל ממש, וכמו אכילת מצה, שאם יכוון אדם את כל הכוונות, אבל לא יאכל מצה בגשמיות, לא יצא ידי חובתו – כן הוא בשמחה של שמחת־תורה, שצריכים לרקוד ברגליים בפשטות, ולריקוד ברגליים – שייכים הכל.

ט. ועניין זה ראינו גם בהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר: ובהקדם מה שכתוב³⁶ "אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זאת".

ובנוגע לעניינינו – שכ"ק מו"ח אדמו"ר הבטיח והכין גם את המצב שלאחר ההסתלקות ("האט באווארנט און צוגעגרייט אויך אויף שפעטער"). ועל־דרך זה בנוגע לשמחת־תורה – שנהג להקדיש ריבוי זמן לשמחה וריקודים בתוך העם, והיינו, שאף שהיה ביכולתו לעסוק בזמן זה בתורת הקבלה ובתורת החסידות ובעניינים נעלים, מכל־מקום, התעסק בשמחה וריקודים, כיוון שהשמחה בשמחת־תורה צריכה להיות בגשמיות דווקא (כנ"ל), ועל־ידי זה המשיך ופעל גם בנוגע לזמן דעתה.

ולכן, יש לשמוח בשמחת־תורה, וכאמור, לרקוד ברגליים בפשטות, והרי רגלים בריאות יש לכולם – הן רגליים בריאות בגשמיות, והן רגליים בריאות ברוחניות, שהוא עניין הקבלתי עול – שזהו "ראשית העבודה ועיקרה ושורשה"³⁷, וגם תכלית וסוף העבודה, שהרי תכלית הכל היא קבלת־עול – שזבה שווים כל בני ישראל.

³⁶ קהלת ז, י.

³⁷ תניא רפמ"א.

עצמם הם כלים לזה, אלא מפני שזהו רצונו של הקב"ה, שנתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים, בגשמיות דווקא.

ז. ועל־פי האמור לעיל (ס"ד) שהשמחה בשמחת־תורה בשעת ההקפות היא מצד העצמות – הרי זה הזמן המתאים לבקש ולפעול ("אויסבעטן"), על־ידי שמחה וריקודים, את כל העניינים הגשמיים, כי, הגשמיות היא בכוח העצמות, וממילא באה ה"גשמיות" ותובעת שתהיה השפעת הגשמיות בבני, חיי ומזוני רוויחי, ובאופן ש"רוויחי" קאי על כל ג' העניינים, "בני", "חיי" ו"מזוני", שכולם הם באופן של רוויחי. וכל זה בכוחו של יהודי לפעול בשמחת־תורה.

ולהעיר גם מדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³² שברכת "שהחיינו" בשמחת־תורה היא על התורה. והרי על־פי תורה צריך יהודי להיות בריא – כשם שבשעת מתן־תורה היו כל בני ישראל בריאים³³.

ועל־פי הסיפור על־דבר הרה"צ רבי לוי־יצחק מבארדיטשוב³⁴, שאמר, שכיוון שבני ישראל מברכים "מלך מוחל וסולח", מוכרח הקב"ה למחול להם, שאם לא כן תהיה זו ברכה לבטלה³⁵, כן הוא גם בנדון דידן, מכיוון שבני ישראל מברכים בשמחת־תורה "שהחיינו", וברכה זו היא על התורה, ועל־פי תורה צריך כל אחד ואחד מישראל להיות בריא, אזי בהכרח שיומשכו כל ההמשכות הגשמיות, בבני, חיי ומזוני רוויחי.

* * *

ח. דובר לעיל (ס"ג) על־דבר החילוק בין שמיני־עצרת ושמחת־תורה לשמחת בית־השואבה, שבשמחת בית־השואבה היו חילוקים, מה־שאינן כן בשמחת שמיני־עצרת ושמחת־תורה שווים כל בני

³² שיחת שמחת־תורה לפני הקפות תרצ"ז ס"ד (סה"ש תרצ"ז עמ' 196). וש"נ. וראה שיחת ליל שמחת־תורה לפני הקפות תשי"ב ('תורת־מנחם – התועודיות' ח"ד עמ' 72). וראה גם לקו"ש ח"ט עמ' 371 ואילך. וש"נ.

³³ מכילתא ופרש"י יתרו יט, יא. כ.טו. ועוד.

³⁴ ראה תולדות רלו"צ מבארדיטשוב שבסו"ס קדושת לוי בהוספות אות עג. וראה גם לקו"ש ח"כ עמ' 384.

³⁵ ראה גם תניא אגרת פי"א.

ולכן עליהם להיכנס פנימה, ולרקוד באופן המותר, וריקוד זה ייתן להם סיוע ותוספות כוח לקיום התורה ומצוות בכל השנה.

ועניין זה נוגע להם לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות כפשוטו – שיהיו להם ידיים בריאות, רגליים בריאות וילדים בריאים, כיוון שאצל בני ישראל ההשפעה בגשמיות באה על-ידי הרוחניות, ורק לזמן קצר – כדי שיהיה עניין הבחירה – יכולה ההשפעה לבוא גם שלא על-ידי הרוחניות, אבל סוף-כל-סוף בהכרח שתבוא ההשפעה על-ידי הרוחניות³⁹.

יא. (לקראת סיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר): עומדים אנו עתה כבר סמוך לחצות הלילה, וצריכים כבר לחשוב על-דבר הליכה ל"הקפות"... ברצוני רק לומר, שמובא בספרים⁴⁰ שאלה שבדעתם להיות ניעורים כל הלילה, וממילא אינם אומרים קריאת-שמע על המיטה, הנה בשעת חצות צריכים לקרוא את ג' פרשיות קריאת-שמע ועל-כל-פנים פרשה ראשונה.

את הזמן שנותר עד להקפות – יש לנצל כדי לדבר עם אלה הנמצאים ב"ארד", כנ"ל. ויעזור ה' יתברך, שתהיה השמחה מתוך קבלת-עול, ברגליים בריאות שיש לכל אחד ואחד, – ואין הכוונה שהריקודים יהיו ברגליים בלבד, ואילו שאר האיברים יהיו "במקום אחר" ("ערגעץ אנדערש וואו"), כך שהעיניים יביטו למקום אחר (שגם שלא בשעת ההקפות אסור להסתכל שם כו'), אלא שכל האיברים יהיו בהתכללות עם הרגליים –

ועל-ידי זה יומשכו כל ההמשכות ברוחניות ובגשמיות, בבני, חיי ומזוני רוויחי.

(שיחת ליל שמחת-תורה (קודם הקפות) ה'תשי"ד.
תורת-מנחם כרך י"ד, עמודים 83-90 – בלתי מוגה)

ועל-ידי השמחה בקבלת-עול רוקדים עם העצמות, והיינו, שעצמותו יתברך רוקד עם כל יהודי, כך, שעל-ידי הריקוד אפשר לזנק ולדלג החוצה ("ארויסשפרינגען און ארויסטאנצן") מעומק תחת לעומק רום, "אריינטאנצן אין עצמות"!!!

ישנם גם אנשים שהתקבצו בחצר ("ארד"), וגם הם רוקדים – אלא שלעת-עתה עומדים הם "מבחוץ" ואין ברצונם להיכנס "פנימה". ובכן: צריכים לצאת אליהם ולבאר להם, שקיום התורה ומצוות והשמחה של שמחת-תורה הם עניינים שנוגעים להם בגשמיות.

– אודות עניין הריקוד עם עצמות קשה להסביר להם, כיוון שבעניינים כגון-דא: עצמות, השתלשלות, אצילות ובי"ע (בריאה, יצירה, עשייה) – אין להם חוש, לפי שאין להם כלל תענוג ("געשמאק") ברוחניות; אבל אודות גשמיות – הרי בזה לכולם יש חוש... שהרי לכולם יש חוש ותענוג בכך שיהיו להם ידיים בריאות, רגליים בריאות וילדים בריאים.

יש להסביר להם מה שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב³⁸, שהסיבה לכך שאדם רוצה לאכול מאכל מסויים היא מפני שהנשמה רעבה לניצוץ אלוקי שבמאכל, כדי לבררו כו', וכדי שהנשמה תוכל לפעול זאת, פועלת היא תחושת רעבון בגוף, שיהיה רעב ויחפוץ בגשמיות המאכל, אבל באמת מקור העניין הוא בהנשמה.

ועל-דרך זה בענייננו: כל אלה שהתקבצו כאן לרקוד – הרי הסיבה האמיתית לכך היא מפני שנשמתם רעבה, ורצונה לרקוד בשמחת-תורה עם עצמות, ולכן פעלה הנשמה בגוף, שגם הגוף ירצה לרקוד; אלא כיוון שבגוף לא נרגש הטעם הפנימי שבדבר (רצונה של הנשמה לרקוד עם עצמות) – יכול הדבר להשתלשל ולרדת באופן של דבר האסור, אבל האמת היא שמקור העניין הוא בהנשמה.

38) נעתק תוכנו בלקו"ש ח"א עמ' 177. וראה כתר-ש"טוב סקצ"ד. וראה גם "רשימות" חוברת ט עמ' 15 (איגרות-קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ד עמ' תמה).

39) ראה תניא אגה"ת פ"ו. קונטרס ומעין מ"ז.
40) ראה שיחת ליל א' דהג הסוכות תרצ"ו ס"ב (סה"ש תרצ"ו בתחילתו). וש"נ.

הכוח והעוז כנגד קשיי הגלות

טוענים בני־ישראל וזועקים: "עד מתי?!"

"הוי' מלך, הוי' מלך, הוי' מלך, הוי' ימלוך לעולם ועד" – כיוון שישנה השלימות ד"מעשינו ועבודתנו" בדורנו זה, "ה' מלך" (בסגול) בהווה, ובכל הדורות שלפני זה, "ה' מלך" (בקמץ) בעבר, הגיע כבר הזמן ש"ה' ימלוך לעולם ועד", "לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו", תיכף ומיד ממש.

וכאן נשאלת השאלה בנוגע לזמן הגלות:

כיון ש"ה' ימלוך לעולם ועד" יהיה לעתיד לבוא, ובינתיים נמצאים בני־ישראל בגלות, וגלות הכי ארוכה והכי קשה כו' – איך יוכלו להתגבר על קשיי הגלות!?!...

והמענה לזה – "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום" – שהקב"ה נותן כוח (עוז) לבני־ישראל שיוכלו להתגבר על קשיי הגלות, עלידי התורה ("אין עוז אלא תורה"), שעניינה "שלום".

אבל, על כך טוענים וזועקים בני־ישראל: "עד מתי!?!... אין עוד כוח לסבול את גודל אריכות הגלות שפועלת "חלישות" ועד ל"חולי" הן בהנשמה ("מפני חטאינו גלינו מארצנו") והן בהגוף – לא כפשוטו, ח"ו, שהרי גם בזמן הגלות נותן הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל גוף בריא ונשמה בריאה, אבל אף־על־פי־כן, ככל שיינתן להם כוח ועוז הן בגשמיות והן ברוחניות, הרי זה שלא בערך כלל וכלל למעמד ומצב הגאולה. וגדולה מזו מצינו – שגם כשישנה תכלית השלימות דמ"ט שערי בינה, נרגש החיסרון דשער הנו"ן, "חמישים שערי בינה... חסר אחד", ובגלל זה נעשה "חולה", כמרומו בכך ש"חולה" בגימטריא מ"ט, שבגלל שיש לו רק מ"ט שערי בינה, ללא שער הנו"ן, הרי הוא "חולה".

ועל זה אומרים: "ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל" – שזוהי בקשה ("ויהיו נא") וגם הבטחה תקיפה שבוודאי תהיה ("ויהיו", כמו בהווייתו יהא) אמירתם של בני־ישראל (כולל ובמיוחד האמירה דפסוקי "אתה הראת") לרצון לפני הקב"ה, כפי שהוא "אדון כל", בעל הבית ("אדון") על כל העניינים כולם, בעליונים ובתחתונים, בעניינים רוחניים ובעניינים גשמיים, ובוודאי ממלא הקב"ה רצונם של בני־ישראל ונותן להם "עוז" ו"שלום" (תורה) בתכלית השלימות – "תורה חדשה מאתי תצא", שאז יהיה אצל כל בני־ישראל גם הגילוי דשער הנו"ן.

ועניין זה מודגש בקריאת התורה דיום שמחת־תורה – "ויעל משה גו' אל הר נבו", שפירושו "נו"ן בו", שאז השיג משה גם את שער הנו"ן, ובכוח זה נעשה גם (מעין ודוגמת) גילוי שער הנו"ן אצל כל אחד ואחד מישראל (מצד ניצוץ משה שבו), למגדול ועד קטן, כולל גם ילד קטן שלא הגיע לגיל מצוות – מצד אחדותם של ישראל, כמודגש גם ב"ויהיו נא אמרינו", לשון רבים [ובפרט על־פי מה שכתב רבנו הזקן בסידורו לפני "אתה הראת": "וגם כי עשה כן בבית־הכנסת שלו, אם הולך לבית הכנסת אחר שלא גמרו, ירנן וישמח גם־כן עימהם", שבזה מודגשת אחדותם של ישראל], עלידי זה ש"ה' יברך את עמו בשלום", שמתאחדים לאחדים כאחד, "כאיש אחד בלב אחד", החל מההתאחדות בלימוד התורה, ועד לההתאחדות בכל העניינים – "בשלום", ב' שלום, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה.

(מהתועדות ליל שמחת־תורה ה'תשנ"ב, התועדות ה'תשנ"ב, כרך א, עמ' 162-163 – בלתי מוגה)

אלף ניצוצים

תשרי בליובאוויטש • נוי סוכה • יהודי תימן • תורת הרבי • לימוד
 תשב"ר גדול יותר, ועוד – אלו דוגמאות מהנושאים בהם עסק מדור
 "ניצוצי רבי" באלף גיליונות "התקשרות" שיצאו לאור מתחילתו, על
 פני כעשרים שנה • מהם ליקטנו אוסף של אפיזודות ומבחר קטעים
 מתוך כל מאה, לרגל גיליון האלף

מנחם־בנציון וילהלם ז"ל "על דבר הצבעים בציור
 א"ב וכו'", השיב (איגרות־קודש כרך כ"ג עמ' פג):
 יעשו כפי שמועיל יותר בנוגע להתעניינות
 התלמידים שיחיו.

הרבי מנמק זאת כך:

שהרי בימי הביניים נדפסו כמה ספרים – מהם
 ראשית חכמה – שכל גליון היה בצבע אחר (ליופי).
 וממשיך:

והרוצה אך ורק בשחור בכדי שיזכיר סת"ם
 וכיוצא בזה... הנה אדרבה אותיות נפרדות מצינו
 באבני צבעונים חושן ואפוד. וראה יומא לז,א.

(גיליון קלד)

הזמן גרמא

בהתוועדות שבת־קודש פרשת בראשית תשנ"ב
 (ספר־השיחות – ה'תשנ"ב, כרך א', עמ' 56) מאחל
 הרבי ("ויהי רצון") שמכאן ולהבא ידובר אך ורק
 בשבחם ובמעלתם של כל אחד ואחד מישראל:

ובמיוחד – עלידי שהם מוסיפים בלימוד התורה
 וקיום המצוות, כולל ובמיוחד – שיעורי חת"ת,
 ראשי־תיבות חומש, תהילים, תניא (כרגיל להזכיר
 בזמן בו מתחילים לימוד תורה מתחילתה בשמחת־
 תורה).

(גיליון ק"ע)

'עלייה' לנחלת־הר־חב"ד

"אין לתאר את הקשיים המרובים שנערמו
 לפנינו עד שקיבלנו את המקום", תיאר הרב בנימין
 גורודצקי (זכר לכך מצוי גם במסמכים המצולמים
 המופיעים בספרו, עמודים 306-305) את הקמת
 נחלת הר חב"ד בקריית־מלאכי.

נוסף על הקשיים שהיו מנת חלקם של האברכים
 הצעירים, שנאלצו להתנתק ממרכזי חב"ד, הופצה
 באותם ימים דעה כאילו הרבי לא התכוון בדיוק
 לכך שההתיישבות ב'נחלה' היא זכות לכול.

להרה"ח ר' שמואל גיטלין ז"ל, שציין בפתק כי
 הוא עולה "לנחלת־הר־חב"ד" – הוסיף הרבי מקף
 וכתב:

ושם יצליחו בהצלחה מופלגה ואשרי חלקם דכל
 המסייעים בענייני ביסוס נה"ח ובוודאי יתחרטו
 בעוד מועד כל הנלחמים בזה – אף אז זיי מיינען אז
 זיי האבן אויסגענארט ר"ל דעם אויבערשטן [=הגם
 שסבורים הם כי 'סידרו' רחמנא־ליצלן את הקב"ה],
 שכוונתם לשמים – וד"ל [=ודי למבין].
 יהא בשטומ"צ בכל.

(גיליון צב)

גם אבני החושן צבעונים...

כשנשאל הרבי בשנת תשכ"ד עלידי הרה"ח ר'

מנהגנו בני סוכה

בספר השיחות תש"ד (עמ' 12 סעיף ג) מובאים חילופי הדברים הבאים:
שאלה: האם נהגו בליובאוויטש לעשות נוי סוכה.

וענה כ"ק אדמו"ר [מהרי"צ]:

בליובאוויטש לא נהגו לעשות נוי סוכה, לא תחת הסכך ולא על דפנות הסוכה.

פעם הביא החסיד ר' זלק'ע פערסיץ ממוסקבה אשכול ענבים מלאכותי כדי לתלותו בסוכה, ולא תלוהו.

אצל הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [=מהורש"ב] היה הנוי סוכה - היושב בסוכה.

הפחד מקבלת עול מלכות שמים ראשהשנה, עבודת ערב יום-כיפור ויום-כיפור ושמחת חג הסוכות - היו אצל אדמו"ר הרה"ק חוויות דפנימיות הנפש [עד כאן].

מיהו שואל השאלה? ובכן, היה זה לא אחר מאשר 'הרמ"ש', הלוא הוא כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שנהג לחקור ולשאל אצל חותנו על מנהגי רבותינו נשיאינו.

באותו מעמד (ראה בכל זה 'מי מלך' כרך ב' עמ' 1044) הוסיף הרבי להתעניין בטעמו של המנהג והרבי הקודם סתם ולא פירש עוד. בהזדמנות אחרת התייחס הרבי לעובדה שלעיתים נמנע חותנו מלבאר את טעמיהם של דברים, בבחינת "שתוק כך עלה במחשבה".

פלא גדול!

כשערך הרבי את רשימות ה'מנהגים' שהופיעו בקונטרסים אשר נדפסו עוד בחיי הרבי הקודם ונכללו אחר-כך בספר-המנהגים, ציין במפורש: "אין מנהגנו בני סוכה".

לימים (ליל א' דחג הסוכות תש"ל - 'המלך במסיבו' כרך ב', עמ' לא) נשאל הרבי מדוע לגבי נוי סוכה איתא בפירוש בספר-המנהגים ש"אין מנהגנו בני סוכה", ואילו לגבי השינה בסוכה לא פורש שאין מנהגינו בכך?

על כך השיב הרבי:

לגבי נוי סוכה שמעתי בפירוש מכ"ק מו"ח אדמו"ר "אין מנהגנו", מה שאין-כן לגבי שינה

בסוכה היה הלשון שאדמו"ר האמצעי אמר "ווי קען מען שלאפן אין מקיפם דבינה" [=כיצד מסוגלים לישון ב"מקיפם דבינה"...]...

בהמשך, התייחס הרבי למנהגים שיש בהם פלא וציין:

גם מנהגנו בני סוכה הוא פלא גדול שהרי עניין זה נזכר מפורש בגמרא!

למחרת, בהתוועדות יום ב' דחג הסוכות תש"ל (שיחות-קודש תש"ל כרך א' עמ' ואילך), ביאר הרבי את "המנהג אצל חסידי חב"ד שאין ישנים בסוכה".

הרבי האריך בנושא (ראה שם עד עמ' 87) ובסיום אמר:

ישנו עניין נוסף בנגלה ששאלו, מדוע המנהג שאין עושים נוי סוכה. אלא שעניין זה עתה אינו נוגע לפועל, שכן הסוכה עשויה כבר, לכן נשאר זאת להתוועדות אחרת...

התנאה לפניו

ה'התוועדות האחרת' לא איחרה לבוא. ביום שמחת-תורה (שיחות-קודש תש"ל, שם עמ' 124) פתח הרבי את אחת השיחות בעובדה שנתרו עוד מספר עניינים שיש לבארם - בנוגע לשינה בסוכה ובנוגע לנוי סוכה, ולמרות שישנם ביאורים עלי-פי פנימיות התורה, אך מובן ופשוט שיש צורך גם בביאורים עלי-פי נגלה דתורה. הרבי הדגיש ש"הביאורים הניתנים עלי-פי חסידות מוכרחים להיות מבוססים עלי-פי נגלה. עלי-כן ההסברים בנוגע לשינה בסוכה ונוי סוכה כפי שנוהגים בחב"ד זקוקים לביאור גם עלי-פי נגלה".

[בסיום השיחה אמר הרבי (שם עמ' 133) שיתייחסו לדבריו בתור השתתפות ב"כינוס תורה" - "אף שבגופי, מצד כמה סיבות, אינני משתתף באותו מקום ובאותו זמן"].

(גיליון ע"ד)

ולזה 'חוצה' ייקרא!?

בשיחה עם כותב השורות, שח הרב יעקב יהודה-לייב אלטיין, חבר ה'ועד להפצת שיחות ומעורכי השיחות:

"מקדם" קאי על הזמן ולא על המקום כבקרוא.

(גיליון ט)

"אמרו ניגון וצאו בריקוד"

בל"ג בעומר תשט"ו נערכה גזיזת שערות אצל בנו של הרה"ת ר' שלום לברטוב. תחילה כיבדו את הרבי ב"ראשית הגז", ואחר-כך אמר (תורת-מנחם, תשט"ו, כרך י"ד עמ' 67):

בארץ ישראל נוהגים (ראה ספר 'הילולא דרשב"י עמ' פב ואילך) לערוך את גזיזת השערות הראשונות לילדים בני שלוש שנים – בל"ג בעומר, יום ההילולא דרשב"י, על הציון שלו במירון, וקוראים לילדים אלה "חתנים דרשב"י" (שם).

אחרי שאיחל לילד שיגדל להיות חסיד של רשב"י, חסיד ירא-שמים ולמדן בהתאם לעניינו של רשב"י, שגילה נסתר התורה וגם קישר נסתר תורה עם נגלה דתורה – אמר:

בארץ ישראל נוהגים שלאחרי גזיזת השערות, יוצאים בריקוד עם הילד. [וסיים]: אמרו ניגון וצאו בריקוד.

(גיליון תקיא)

"הוכחה מדעית" שכזאת...

כך כותב הרבי במכתב ששיגר (בט' באייר תשכ"ד) למערכת העיתון היהודי 'דה ג'ואיש פרעס', בתגובה לפרסום מאמר הקובע כי על-פי המדע כדור הארץ סב סביב השמש. זוהי הקביעה ששיגר הרבי ('מורה לדור נבוך' עמ' 128):

כבוד העורך:
בהתייחס לטור "שאלות ותשובות" שהופיע בגיליון של ה-10 באפריל, הופתעתי מאוד לקרוא את התשובה שהעיתונאי בעל הטור נתן לשאלה: "האם הארץ מסתובבת סביב השמש, או השמש הולכת סביב הארץ?". בתשובתו, הרב שלום קלאס קובע את הקביעה הנחרצת: "המדע המודרני הוכיח שהארץ מסתובבת סביב השמש", וכו'.
למדתי אסטרו-פיזיקה במשך מספר שנים, ואינני מכיר "הוכחה מדעית" כזאת, כפי שמציע בעל הטור שלכם.

"ההשקעה הרבה והגדולה שהשקיע הרבי בהגהת שיחותיו הק' בלקוטי שיחות היתה מיועדת בעיקר ל'חוצה'. הרבי ציין עובדה זאת לא פעם בהגהותיו לשיחות במהלך הכנתן לדפוס ב'ועד להפצת שיחות', כשהוא מדגיש שיש להשתמש בלשונות וביטויים וכדומה שמתאימים ל'חוצה'".

להלן דוגמה חריפה לרוח הדברים הנ"ל:
על עלי ההגהה משיחת שבת פרשת וירא כ' במרחשוון ה'תשמ"ז, רשם הרבי הערה חריפה לעורכים:

למרות המדובר כ"פ [=כמה פעמים] מתעקשים בתחילת כל לקו"ש [=לקוטי שיחות] – להדגיש שצ"ל [=שצריך להיות] לימוד המשך תער"ב, ועל זה מיוסד כל המדובר!!

ולזה – הפצה יקרא!! – בלשונם לקמן כ"פ [=כמה פעמים]: ווייטער בחוצה!!.

(גיליון שכת)

ראיה מסידור 'תכלאל'

בערב חג הפסח תשכ"ו כתב הרבי למר ישראל ישעיהו (אגרות קודש כרך כד עמ' קט"קטז), אשר שימש תקופה מסויימת סגן יו"ר הכנסת ואחר-כך יו"ר הכנסת: "הפתעה נעימה היתה לי לקבל מכתבו מיום ד' בניסן, חודש הגאולה...".

לאחר ברכה לחג הפסח מוסיף הרבי וכותב:
נ.ב. בהזדמנות זו עוד הפעם אודה לו בעד הסידור "תכלאל", ובמיוחד היה לי לעזר זה לא כבר בבירור מנהג בנוגע שבע ברכות.

בהסתמך על כותבו שזוכר פגישתנו ושיחתנו, רצוני להביע תקוותי חזקה שמנצל במידה הכי מלאה השפעתו בכנסת החדשה שתתנהג ברוח המקום, ירושלים עיר הקודש בארץ הקודש...

כחודשיים לאחר מכן, בתשובה לשאלת הרה"ח ר' טוביה ש"י בלוי על נוסח הברכה "בגן עדן מקדם", שבברכת נישואין, השיבו הרבי (בסופה של איגרת, בכתב-יד קודשו – הופיעה בליקוטי שיחות כרך ט עמ' 331-332, אך שם בתאריך שגוי – ה'תשכ"ח, וצריך להיות – ה'תשכ"ה):

ראיתי עתה בתכלאל (סידור) התימוני שגירסתם "מקדם לגן עדן" – שגם זה מוכיח שבהברכה

...ולכן כאשר, מתאספים כולם יחד במקום זה, ומתפללים ולומדים דברי תורה וכו' – הרי זה חלק מכללות מעשינו ועבודתנו הפועלים את הגאולה האמיתית והשלימה.

במכתב שהרבי כתב לאחד החסידים (תשורה סימפסון אדר"ח אלול תשע"א עמ' 8), לאחר שהלה לא הופיע בחודש תשרי בבית חיינו:

ב"ה, יב"ח מ"ח [מרחשון] תשט"ו
הרה"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר ... שי'
שלום וברכה!

לפלא גדול שלא נשמע ממנו דבר ולפלא עוד יותר גדול שבכל חודש תשרי לא ראו אותו פה, ו[נש] עד כמה שלא יהי[ה] מושקע בענין של פרנסה צריך לדעת ולא לשכוח שפרנסה נקבע בזמני ר"ה [ראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכיפורים] למעלה, ופרנסת איש יהודי בגשמיות תלוי בפרנסה ברוחניות. וכאשר באים בין חסידים פרישט מען זיך אָפּ [=מתרעננים בחיות].

בברכה, בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א, מזכיר

(גיליון תצח)

תיקון לצאצא מתנגדים

מעשה באברך אחד שפנה לרבי וביקש 'תיקון', מאחר "אשר נודע לו שהוא מצאצאי כו' [=כנראה, מתנגדים שהציקו לחסידים] ומקשר זה עם הכתוב בתניא סוף פרק ב', שאין לך נר"ן [=נפש רוח נשמה] שאין לו לבוש [=מעצמות אביו... וכו'". הרבי מרגיעו וכותב לו (כ"ז טבת תשי"ט – אגרות קודש כרך ח"י עמ' קסג):

והנה כיון שכמה דורות עברו מאז, וביניהם בוודאי כאלו שנתחרטו ועשו תשובה על הענין, בטח שבטל הרושם.
ומכל־מקום:

בכל זאת כיון שמעורר עליזה ושואל ל'תיקון' הרי מבואר בכמה־מקומות שהתיקון צריך להיות באותו הענין בו היה החיסרון, זאת אומרת שהתיקון הוא על־ידי ההשתדלות [עד כדי ליגיעה גדולה, על־דרך כמו שהיה בהקלקול] בהפצת המעיינות חוצה. הרבי מסיים את מכתבו, שאף שבלא־הכי כל אחד מחויב בזה, לא נצרכה אלא לזירוז והעדפה יתרה "זיהי רצון שיבשר טוב בכל האמור".

(גיליון תקא)

ויובהר בזאת: ההשקפה המדעית הנפוצה במאה האחרונה היתה שהארץ סובבת סביב השמש. אפילו אז, לא החשיבו זאת לעובדה מוכחת, אלא רק לתיאוריה יותר מתקבלת. עם זאת, מכיוון שתיאורית היחסיות התקבלה באופן אוניברסלי, והפכה ליסוד של המדע המודרני, השקפת המדע בהווה היא, בהתאם לתיאוריה זאת, שכאשר שני גופים נמצאים בתנועה בחלל זה ביחס לזה (כמו השמש והארץ), לא ניתן מבחינה מדעית להוכיח מי מהם נייח ומי מהם נע, או האם שניהם נעים. במילים אחרות, עד כמה שאפשר לדבר על הוכחה מדעית במצב זה, המסקנות הן בדיוק ההיפך ממה שצוין בקביעה של בעל הטור המכובד שלכם שצוטטה למעלה, היינו, שההוכחה המדעית היחידה היא שלא ניתן לברר מבחינה מדעית האם השמש סובבת סביב הארץ או להיפך.

(גיליון תרלט)

לימוד שאין בו חטא...

יש להצביע על "חידוש" מיוחד (ב'תורת מנחם' כרך יא עמ' 140) – שהעניין של "הבל שאין בו חטא" שבתשב"ר, אינו בהכרח בתינוקות דווקא, אלא יכול להיות גם בגדולים:

כאשר לימוד התורה הוא באופן שמופשטים ("מען איז אויסגעטאן") מכל ענייני העולם – אזי הלימוד הוא "הבל שאין בו חטא", כיוון שאין ללומד שייכות עם חומריות העולם.

(גיליון תשלד)

לבוא לשאוב חיות

במכתב (אגרות קודש כרך כד, עמ' שפה) מעלה הרבי נשיא־דורנו על נס את גודל החשיבות בבוא החסידים – "לבקר כאן למשך חודש תשרי הבא עלינו לטובה, להשתטח על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולהתפלל כולנו בצוותא חדא בבית הכנסת של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ללמוד בבית מדרשו נגלה וחסידות וכו'".

ברוח דומה אמר הרבי ביום ב' דראש השנה תשמ"ב (התוועדיות תשמ"ב כרך א' עמ' 8):
ישנם אלו שבאים לקראת ראש־השנה לד' אמותיו של נשיא דורנו, ובפרט שבמקום זה שהה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ועסק בתורה, עבודה וגמ"ח במשך עשר שנים בחיים חיותו בעלמא דין.

סדר ההקפות

”אתה הראת”

”כשנתן הקב”ה את התורה לישראל פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי. לכך נאמר אתה הראת לדעת”.

צריך להבין: מה ראה הקב”ה להראות לישראל שהוא ”יחידי” דווקא בעת מתן התורה? אלא הפירוש הפנימי של ”יחידי” אינו שאין עוד אלוקים מלבד הקב”ה, אלא שאין שום מציאות מלבדו – ”אין עוד מלבדו”. שכן הבריאה מתהווה מחדש בכל רגע על-ידי חיות אלוקית, ובלי חיות זו היתה הבריאה כולה חוזרת לאין ואפס ממש. מובן אפוא כי ידיעה זו נוסכת באדם כוח להתמיד בלימוד התורה על-אף כל קשיי היום-יום, ביודעו כי מלבד הקב”ה אין לעולם מציאות משלו. ההתגלות האמורה של מתן תורה היתה לכל יהודי, שהרי נשמות כל הדורות נכחו בעת מתן תורה. ואכן, כשאדם מבטל את העולם והסתר, ממילא מתגלה אצלו מה שראתה נשמתו בעת מתן תורה. העניין הזה שייך במיוחד לשמחת תורה. ביום זה אנו עומדים בשלב המעבר מן העליונים אל ה’תחתונים’ – מחודש החגים לחודש מרחשוון, ואנו מקבלים עידוד וסיוע מעצם הידיעה שהקב”ה הוא היחיד ואין בלתו, הן בעליונים (”קרע את העליונים”) והן בתחתונים (”קרע את התחתונים”). בריקודים שבעת ההקפות חודרת השמחה בתוך ישותו של האדם, אפילו לרגליו, שהן ה’תחתון’ שבו. ועל-ידי זה בכוחו לאחר מכן להתמודד גם עם ה’תחתון’ שבעולם ולהחדיר לתוכו את האור האלוקי.

(משיחת ליל שמחת תורה תשל”ט)

כי מציון תצא תורה ודבר ה’ מירושלים

’ציון’ ו’ירושלים’ רומזות לשתי דרגות בנשמה: ציון רומזת לעצם הנפש, שאינו אלא סימן וציון בעלמא לאלוקות; וירושלים רומזת לשלמות היראה. אף ’תורה’ ו’דבר ה’ רומזים לשתי דרגות: תורה – לימוד התורה סתם. דבר ה’ – חלק ההלכה שבתורה, ’דבר ה’ זו הלכה”.

שתי הדרגות האלה שבנשמה קשורות קשר הדוק לשתי הבחינות הנזכרות בתורה. מ’ציון’ ’יוצא’ לימוד התורה סתם, שאינו קשור כל-כך בגשם העולם, שכן עצם הנפש אינו שייך כל-כך להנהגה בפועל ממש. ואילו ’ירושלים’ קשורה בכוחות הגלויים, בהנהגה בפועל (שהרי יראת-שמים אמיתית כרוכה בהקפדה ובזהירות בכל הקשור למעשה בפועל), וממנה נמשך חלק ההלכה שבתורה, המשפיע על גשמיות העולם. שהרי כידוע, פסקי התורה משנים את מציאות העולם – דבר זה כשר ודבר זה טרף.

(משיחת שבת קודש פרשת בראשית (ב) תשמ”ה. התוועדויות תשמ”ה כרך א, עמ’ 430)

פרשת וזאת הברכה

מימינו אש דת למו (לג,ב)

אדמו"ר ה'צמח צדק' נשאל פעם: מה חידשה תורת החסידות? ענה הרבי: חלק הנגלה שבתורה נמשל למים, ואילו תורת החסידות נמשלה לאש – "אש דת למו". כשלומדים תורה לשמה הרי זה 'מים טובים', אך יתכן שתתערב בהם פסולת דקה, ומה גם כשלומדים כדי לקנטר ולהתייחר שאז התורה הופכת ל'מים רעים' ממש, "לא זכה נעשית לו סם מיתה" (יומא עב). עבודת הלב על פי תורת החסידות 'מרתיחה' את מי התורה, ומפרישה את סוגי הפסולת השונים.

(ספר השיחות תש"ג, עמ' 99)

ובין כתפיו שכן (לג,ב)

בגובה ארצו היה בית המקדש בנוי... אמרי נחתי ביה פורתא, משום דכתיב ובין כתפיו שכן, אין לך נאה בשור יותר מכתפיו (רש"י)

תפקידו של בית המקדש היה להאיר לכל העולם כולו. לכן לא היה בנוי ב'גובה ארצו' ממש, מרומם ונבדל מן העולם, שכן אז לא היה יכול להאיר את כל העולם, אלא "נחתי ביה פורתא", כך שיהיה שייך וקרוב לעולם.

הוא הדין ל'מקדש' שבכל יהודי, היינו נפשו האלוקית: היא צריכה להתלבש ב'עולם קטן' ולברר את הגוף ואת הנפש הבהמית, ואז נהיה האדם כולו משכן להשראת השכינה.

(לקוטי שיחות כרך י, עמ' 146)

וליוסף אמר מברכת ה' ארצו (לג,ג)

שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף (רש"י)

כ"ק אדמו"ר הרי"צ לא היה מדבר בדרך כלל על עצמו. אחת הפעמים הנדירות שהרבי דיבר אודות עצמו הייתה בשמחת תורה תש"ה. הרבי אמר אז:

ארצו של יוסף מבורכת בכל טוב, אך כשאין מעבדים אותה אין היא נותנת את טובה. תנו ידכם, וסייעו לְעַבְד ארץ מבורכת זו!

הוסיף כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: ארצו של יוסף מבורכת לא רק ברוחניות, "ממגד שמים מטל", אלא אף בגשמיות, "מתהום רובצת תחת".

(שיחת ש"פ בראשית תשכ"א. תורת מנחם כרך כט, עמ' 130)

ולגד אמר... כלביא שכן (לג,כ)

לפי שהיה סמוך לספר לפיכך נמשל כאריות, שכל הסמוכים לספר צריכים להיות גבורים (רש"י)

גד רומז ללימוד התורה מתוך מסירת נפש. ועניין זה קשור עם מה שנאמר בהמשך ברכתו של גד 'כי שם חלקת מחוקק ספון'. "מחוקק" מלשון חקיקה: כאשר התורה חודרת בכל מציאותו של האדם, עד שהאדם והתורה נעשים מציאות אחת (כמו אותיות החקיקה שהן מציאות אחת עם האבן שבה חקוקות האותיות), אין האדם מתפעל משום מניעה ועיכוב על לימוד התורה, גם כאשר יש צורך במסירות נפש.

(שיחת ליל ג' דחג הסוכות תשמ"ו. התועדויות תשמ"ו כרך א, עמ' 227)

יהי רצוי אחיו (לג,כד)

שהיו בנותיו נאות... שהיו בנותיו נשואות לכהנים גדולים (רש"י)

"בנותיו נאות" – ביופי אמיתי ורוחני, היינו שהיו צנועות. ולכן זכו להינשא לכהנים גדולים, כמאמר רז"ל (במדב"ר פ"א) "אשה שהיא מצנעת עצמה... ראויה היא שתינשא לכהן ותעמיד כהנים גדולים". וכמסופר בגמרא (יומא מז) שקמחית זכתה לשבעה בנים ששמשו בכהונה גדולה בזכות צניעותה.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 109)

ברזל ונחשת מנעליך (לג,כה)

'ברזל' – בגימטריא ר"מ (עם הכולל), כמספר עמלק. 'נחשת' – רומז ליצר הרע שנמשל לנחש (זהר ח"א לה).

"ברזל ונחשת מנעליך" – יש לעשות שמירה מעולה במנעול ובריח מפני קליפת עמלק והיצר הרע.

(ספר השיחות תש"ד, עמ' 42)

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 240 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 124 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש

י"ז בתשרי, שבת חול המועד

קבלת שבת. מתחילים 'מזמור לדוד'¹, וממשיכים ככלל שבת.

בפיוט "לכה דודי" אומרים "גם בשמחה ובצהלה" ואין אומרים "ברינה"².

כגוונא³, חצי קדיש, ברכו, ערבית של שבת עם 'יעלה ויבוא'.

כשנכנסים לסוכה אומרים בלחש: 'שלום עליכם', 'אשת חיל', 'מזמור לדוד', 'דא היא סעודתא', 'אתקיננו' דשבת⁴, ואחר כך אומרים

(1) סידור אדה"ז. בקצות השלחן סי' עז בבדי השלחן סי' ק יג מבאר הטעם, כיוון דרינה/רנה היא מרחוק משא"כ שמחה היא שמחה שלמה, והנה במזמור הראשון איתא "נרננה" ובמזמור הד' "פצחו ורננו", ולכן ביו"ט ואף במוצאי יו"ט מדלגים זאת, עיי"ש (וראה בתורה אור חנוכה ד"ה רני ושמחי פ"ד ופ"ד וב'חסידות מבוארת' שם, סי' הלקוטים - צמח צדק' אות ש עם' שמא).

(2) ספר המנהגים עמ' 26.

(3) ראה קצות השלחן שם בבדי השלחן סי' כ. כ.

(4) ההנהגה המקורית היתה להימנע מלומר שלום עליכם וכו', בין בשבת חוה"מ ובין ביו"ט שחל בשבת - רשימת היומן' עמ' קסג, קעג (שבת ומוצ"ש חוה"מ ס' תרצ"א), ומשם לסה"ש תרצ"א עמ' 143, 151. במקור השני שם מסופר שאדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר מהורש"ב נ"ע לא אמרו את כל הנ"ל, אם כי "היו זמנים שאמרו (איני יודע אם בחוה"מ או ביו"ט. הכותב [=הרב]), אבל זה אינו שייך לאחרים". וסיפר הרבי מהורש"ב נ"ע: "פעם אמרו לי טעם על זה (איני יודע אם על הפרשה או האמירה. הכותב), בעלי-שם'סקע ווערטער [=דברים מופלאים]". וראה גם 'שיחות קודש - קודם הנשיאות' עמ' 93, ממוצ"ש חוה"מ ס' תש"ז. וכך הופיע במהדורה הראשונה של 'היום יום' בשבת חוה"מ פ' ובשבת חוה"מ ס'. אך במהדורה השנייה, בשנת תשי"ז, תיקן הרבי כפי שנדפס לפנינו - לומר זאת בלחש, וכנדפס ב'לוח התיקון' שם. ולהעיר שכ"ז דלא כמ"ש בס' בן איש חי, שנה שני' ס"פ בראשית, ביו"ט שחל בשבת, שנהגים ואומרים הכל בכלל שבת, להוציא 'אזמר בשבחין'

בקול את הקידוש, מ'יום השישי' ואילך. בסימום, המקדש מברך 'לישב בסוכה'. המסובים מברכים 'לישב בסוכה' אחרי ברכת 'המוציא' (וכן ביום).

שחרית: אין נטילת לולב בשבת. תפילה של שבת, עם 'יעלה ויבוא'. הלל שלם. בשבת אין מקיפים את הבימה⁵, ו'אין אומרים 'הושענות' כלל⁶. קדיש-תתקבל. שיר-שלישום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום. מוציאיים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת תישא "ראה אתה אומר אלי" עד "לא תבשל גדי בחלב אימו" (שמות לג, יב-יד, כו). מניחים את הספר השני על הבימה, חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "וביום השלישי". הגבהה וגלילה. בברכת ההפטרה אין מזכירים יום-טוב, ורק בחתימת הברכה האחרונה מוסיפים: "(מקדש השבת) וישראל והזמנים"⁷.

יקום פורקן, מי שבירך, אשרי, יהללו, חצי קדיש, תפילת מוסף של חול המועד: "וביום השבת", "וביום השלישי", "ישמחו".

קידוש: אומרים בלחש: 'מזמור לדוד', 'אתקיננו', 'ושמרו', 'אם תשיב', 'דא היא סעודתא', 'זכור', 'על כן'⁸. רק את 'סברי מרנן', ברכת הגפן ו'לישב בסוכה'⁹ אומרים בקול.

מנחה: וידבר וקטורת. אשרי, ובא לציון. ואני

שמשיטיים כשחל אם י' דחה פ' ודר"ה בשבת.

(5) רמ"א ס' תר"ס ס"א.

(6) סידור אדה"ז. וראה רמ"א שם ס"ג.

(7) שו"ע אדה"ז סי' תצ סט"ז. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לסידור אדה"ז. ס' המנהגים עמ' 68. וראה 'סידור רבנו הזקן עם ציונים והערות' עמ' שה הע' 95, וש"נ.

(8) ע"פ ס' המנהגים עמ' 57 הע' 8. וראה לעיל הערה 4.

(9) ס' המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שח.

ישראל: "וביום השביעי", רביעי: "וביום השישי".
במוסף: "וביום השישי".

יום רביעי

כ"א בתשרי, הושענא אברה

יש להתוועד גם בלילה זה¹². מלבד זאת, יש להוסיף ביותר בשמחת בית השואבה, בריקוד ובכלי־זמר, יותר מבכל לילי החג. ואף שהזמן מועט בכמות, יש לנצל לשם כך כל רגע פנוי, ואף להשלים בו את כל מה שהחסירו בזה במשך החג, באופן של "מועט מחזיק את המרובה"¹³. פעם אחת¹⁴ הורה הרבי לצרף גם מ"שבעים אומות" הנמצאים, בהשגחה פרטית, בקרבת מקום, שגם הם יראו (וישתתפו) בשמחה זו, באופן ד"אתה על במותימו תדרוך".

נשארים ערים כל הלילה. כל אחד קורא לעצמו (ולא בציבור) את כל חומש 'דברים' לפני חצות. גם את פרשת 'ברכה' אומרים הלילה רק פעם אחת¹⁵.

מה טוב ומה נעים, שביום זה, שעניינו מיתוק הגבורות, יוסיף כל אחד ואחד בנתינת הצדקה יותר מהשיעור הרגיל¹⁶.

אחר חצות אומרים (בציבור) בחגירת אבנט את כל התהילים, ואין מאריכים באמירתו¹⁷. באמירת קדיש נוהגים כמו בשבת מברכים¹⁸.

לאחר כל ספר מהתהילים אומרים את ה"יהי

(12) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ח, תורת מנחם חכ"א עמ' 83.

(13) 'התוועדיות' תשמ"ג ח"א עמ' 247, תשמ"ח ח"א עמ' 285 ועוד.

(14) 'התוועדיות' תשמ"ז ח"א עמ' 294.

(15) מלשון ספר המנהגים עמ' 20 משמע, שבליל הו"ר אין ההגבלה דמקרא בלילה, כמו בעש"ה. ועצ"ע הלשון שם "והו"ר - גופא - לאחרי חצות". ואולי הכוונה בזה רק על אמירת תהילים של לילה זה. וראה דברי הרבי בעניין זה בס' 'מקדש מלך' ח"ב עמ' 390.

(16) 'התוועדיות' תשד"מ ח"א עמ' 294.

(17) ס' המנהגים שם. וראה 'התוועדיות' תשמ"ג ח"א עמ' 418 לאידך, י"א שפעם אירע שמיהרו מאד, ואז הרבי המשיך וסיים בחדרו.

(18) לדברי הרה"ח ר"ל ש' גורנו (הערות וביאורים - אהלי תורה' גיליון תתמה ס' ע"76), הרבי אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל הו"ר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט (דלא כסברת האוצר' עמ' שלב). רק בשנת תשי"א לא אמר כלל (ימי בראשית עמ' 269).

תפילתי, מוציאים ספר־תורה וקוראים בפרשת 'ברכה'. שמונה־עשרה של שבת, עם 'עלה ויבוא'. אין אומרים 'צדקתך'.

ערבית: אתה חוננתנו, יעלה ויבוא. הבדלה בסוכה (על היין, עם ברכת 'לישב בסוכה'¹⁰). מברכים על הבשמים ועל האש כבכל מוצאי שבת, ואומרים בלחש 'ויתן לך'.

יום ראשון

ח"י בתשרי, ג' דחול־המועד

שחרית: הושענות: אומרים "אום אני חומה" (ה'הושענא' דיום השבת) ללא הקפה, ומקיפים רק באמירת "אדון המושיע" דהיום¹¹.

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק; לכולם "וביום הרביעי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום הרביעי, לוי: "וביום החמישי", ישראל: "וביום השישי", רביעי: "וביום הרביעי".

במוסף: "וביום הרביעי".

לאחר התפילה (היום ובכל ימי חול המועד) יש להזכיר בציבור לומר 'ש' זכירות'.

יום שני

י"ט בתשרי, ד' דחול־המועד

הושענות: "אדם ובהמה".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק; לכולם "וביום החמישי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום החמישי", לוי: "וביום השישי", ישראל: "וביום השביעי", רביעי: "וביום החמישי". במוסף: "וביום החמישי".

יום שלישי

כ' בתשרי, ה' דחול־המועד

הושענות: "אדמה מארר".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק; לכולם "וביום השישי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום החמישי", לוי: "וביום השישי",

(10) הוראת רבותינו, 'אוצר' עמ' שכד.

(11) ס' המנהגים שם.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מכין (קושר) את ההושענות עבור כל בני הבית [מכיינים גם עבור נשים וקטנים]²³. לקטנים שבעריסה - יש אומרים גם לחבוט עבורם].

קושרים אותן על ידי עלים של לולב²³. גם מי שהיה ער כל הלילה²⁴ ולא ישן חצי שעה - מברך בבוקר את כל ברכות השחר. מי שכוודאי ישן שיעור זה, רחץ פניו ולבש בגדיו (ונעל נעלי עור) - מברך את כל ברכות השחר מחצות הלילה ואילך²⁵ חוץ ממי שלא שמע קול תרנגול, שחייב להמתין לעלות השחר [יש לצאת לצרכים תחילה כדי לברך אשר יצר].

שחרית:

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות בחולהמועד סוכות, וכיוון כך, שלנטילת לולב בהושענא-רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים²⁶ (אבל אין זו הוראה לרבים, וראה בגיליון הקודם ביום א' דחזה"מ). בהושענא-רבה אין לובשים 'קיטל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספר-תורה וכו') אין מוסיפים על נוסח תפילת חולהמועד²⁷.

רצון" של הושענא-רבה ואת ה"יהי רצון" שלאחר צאת הלבנה, בנוסף ל"יהי רצון" של יום-טוב¹⁹.

מנהג ישן, שהגבאים מחלקים מקופת הציבור תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל הושענא-רבה, בין ספר לספר וכיוצא בזה. אכילתו הייתה מיד בסוכה, כשאמרו תהילים בסוכה. כיום, כשאין אומרים את התהילים בסוכה והכול מהדרים שלא לאכול מאומה מחוץ לסוכה, אוכלים את התפוח בסוכת בית-הכנסת או אחר-כך בסוכה הפרטית, לאחר שמטבילים אותו בדבש, על דרך המנהג בראש-השנה²⁰.

אחרי גמר אמירת התהילים, נייערים כל הלילה (עד עלות-השחר) ועוסקים בלימוד התורה, איש איש במה שבוחר.

חשוב לדעת, שבכמה משיחותיו נוקט הרבי בפשטות שגם אצלנו נוהגים לומר את פרקי הזוהר המובאים בספר 'תיקון ליל הושענא-רבה'²¹.

בסוף הלילה היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הולך לטבול במקווה. אבל למעשה אין רגילים לנהוג כך²².

19) בס' המנהגים, מסה"ש תש"ח עמ' 171, ההוראה היא לומר אחר כל ספר את ההירצון של ה"ר וההירצון שלאחר צאת הלבנה, אבל לא את ההירצון של יו"ט. אבל (בהתוודעויות תשמ"ג ח"א עמ' 249, תשמ"ט ח"א עמ' 189, וביותר) בשיחת ליל ה"ר תש"ב (התוודעויות ח"א עמ' 193 הערה 33, כולן מהקלטה) מדובר על ההירצון שלאחר אמירת תהילים, שבו אומרים "כאילו אמנם דוד מלך ישראל בעצמו" - (כולל גם ואדרבה - במיוחד) בהושענא רבה".

20) שערי הל' ומנהג או"ח ח"ב סי' רעו, התוודעויות תשמ"ה ח"א עמ' 346. וראה 'אוצר' עמ' שלג. לכאורה, כאוכלים זאת שלא בתוך הסעודה יש ליטול ידים תחילה ללא ברכה, כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' קנח ס"ג, ובסידורו סוף סדר נט"ל לסעודה. אבל העירוני שכ"ז בזמנם שהיה רוב שימוש הדבש לשתיה (לעשיית 'מעד', או כממתיק למשקאות, ראה משנ"ב קנח, יד. אף שבנ"ך מוזכרת לרוב **אכילת** דבש) אבל בימינו שרוב השימוש הוא לאכילה (ואפילו לטבל הפת, דינו כאוכלין), וע"פ דברי הרבי באג"ק ח"א עמ' עא, ש"אפילו אם בעל הכוורת הוא ישראל - הרי אם רודה למכירה, י"ל שקובע מעשה הקונה", ולכן צ"ל שהדבש ומה שמטבילין בו פטורין לגמרי מנט"ל. וראה בקובץ 'היכל הבעש"ט' גיליון ט עמ' קפב וגיליון לד עמ' קפב, וש"נ.

21) התוודעויות: תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ו ח"א עמ' 408, תשמ"ח ח"א ס"ע 291, ועוד.

22) 'אוצר' עמ' שלג, אדמו"ר מהורש"ב - משיחות ה"ר תש"ח (סה"ש תש"ח עמ' 171, ושם, שהטבילה שייכת לה"ר (אולי - ע"ד ליל שבועות. וראה גם 'אוצר' ניסן-סיון ריש עמ' רטו בקשר לליל

שש"פ) ולא לתפילת שחרית. וראה לשון הרמ"א סי' תרס"ד ס"א ע"ז, ובהתקשרות גיליון תשע"א עמ' 17. 23) שם עמ' שלד"ו.

24) מי שנשאר ער כל הלילה עד לאחר **שבוודאי** עלה השחר, לכאורה אין ללמוד עד שיברך ברכות התורה [אך הרה"ח ר' יוסף-יצחק שי' אופן העיר, שלא נמצא בטושו"ע ובשו"ע אדה"ז סי' מו' מו **האיסור** (כלשון לוח כולל-חב"ד דהיום, וס' שבח המועדים פנ"ז סי' ד) **להניעור** בלילה ללמוד לפני ברכת התורה. ואכן בס' 'מנהג ישראל תורה' (סי' מו ס"ק א) מביא שאין בזה איסור. וראה גם 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קעב"ג. ויל"ע במשמעות הל' בסידור לפני ברכת התורה בזה. ובאמירת תיקון ליל שבועות ובכלל בהתוודעויות, כולל הרבי עצמו - רגילים תמיד להמשיך בד"ת ואין נוהרין בזה כלל (והביטוי **מיד** כשהאיר היום" נאמר רק על נט"ל, בשו"ע אדה"ז מהדו"ק סי' ד סי"ג). ואולי הטעם, כיוון שיש דעות שלא נתחייב בברכה זו, וגם להדעות שמברך, היינו **שרשאי** לברך ברכת השבח להקב"ה ככל ברכות השחר, אבל לא שאסור ללמוד קודם לכן. ועצ"ע].

25) ראה פרטי החיוב בקצה"ש ה, בדה"ש טו. באג"ק כרך חי, עמ' רעח איתא שעיקר הזמן משנתחייב בהן, ואחר-כך הוא רק תשלומין. וכלשכן לעניין ברכות התורה, עיי"ש. וראה בלוח חג השבועות, שם נתבאר וצויינו כו"כ פרטים בעניין ברכות השחר למי שניעור בלילה בכלל.

26) סה"ש תש"ד עמ' 14.

27) 'אוצר' ס"ע שלו.

מניחים את ה'הושענא' הצידה, ואחר־כך אומרים את ה"יהי רצון".

גם נשים וקטנים נוהגים בחביטת הערבה³⁵. הרבי לא היה זורק את ה'הושענות' החבוטות על ארון־הקודש (כמנהג העולם). לעיתים הניח על כיסאו, לעתים השאירן על הקרקע, ולעיתים הכניסן לסידורו ולקחן עמו³⁶.

אחר־כך מוציאים ספר תורה, וקוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השביעי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום החמישי", לוי: "וביום השישי", ישראל: "וביום השביעי", רביעי: "וביום השביעי".

קרבן היום במוסף: "ביום השביעי". בספר המנהגים נאמר: "אין מנהגנו לאחל איש לחברו בהושענא־רבה, גמר חתימה טבא, 'פתקא טבא' וכיוצא בזה" (אולי - כדי שלא לשנות מהנהגת שאר ימי חול־המועד³⁷). אבל בשנים האחרונות הזכיר זאת הרבי, ואף איחל זאת פעמים רבות בהתוועדויות יום זה³⁸.

[מנהג ישראל לערוך היום 'סעודת־יום־טוב'³⁹ לפני חצות היום - אם כי מדינא מותר עד 'מנחה קטנה'].

טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח.

מנהג ישראל לאכול היום 'קרעפכין' (כיסני בצק ממולאים בבשר)⁴⁰.

בארץ־ישראל מעבירים היום אחר חצות את הסדרה (פרשת השבוע - 'ברכה'), שניים מקרא ואחד תרגום, כולל ההפטרה.

בארץ־ישראל, נכנסים לסוכה לפנות ערב (ואוכלים או שותים דבר־מה) כדי 'להיפרד'

לפני תפילת הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההדסים והערבות ביחד¹¹, כי בהושענא רבה צריך להרבות בכסוס עלי הלולב ובשמחה²⁸.

הושענות:

מוציאים את כל ספרי־התורה שבהיכל¹¹, ועומדים עמם ליד הבימה²⁹. אומרים את ז' ה'הושענות, גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע'³⁰ (לאחר גמר כל הקפה אומרים בקול את הפסוקים שלאחר כל הושענא, פסוקים המיוחדים להושענא־רבה), ומקיפים את הבימה שבע פעמים, בארבעת המינים בלבד³¹ (בלא הערבות של ה'הושענות'). לאחר־מכן, אומרים "אני והו... כהושעת... אני והו הושיעה נא" (בהשמטת הקטע האחרון, שייאמר בסוף ה'הושענות דהיום). ומתחילים "תיתננו לשם...". עד סיום פיוטי ה'הושענות.

[כמדומה שנוהגים לומר כל 'כותרת' בקול, ה"ץ ואחר־כך הקהל].

יש לפסק כך: "ואוצרך - הטוב לנו - תפתח"³². "קול מבשר..." - אומר ה"ץ ג' פעמים ואחר־כך הקהל ג' פעמים.

בסיומם, מכניסים את ספרי־התורה להיכל, מניחים את ארבעת־המינים ואומרים 'קדיש' תתקבל'. לאחר מכן, לוקחים חמישה בדי ערבה³³ וחובטים בקרקע חמש פעמים [הרבי היה מפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה, וחובט קלות. כן עמד באמירת הלל, וחביטת ה'הושענות הייתה על הרצפה ממש, ולא על הבימה או שטיח]³⁴,

28 לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1368.

29 הגהת הרבי ללוח כולל־חב"ד, 'אוצר' עמ' שלח.

30 'אוצר' עמ' שלט.

31 שער הכולל פמ"ח ס"ט, ממשמעות האמור בסידור אדה"ו, שלוקחים את הערבות רק לאחר סיום אמירת ה'הושענות'.

32 סה"מ תרפ"ו ס"ע כא, לקוטי דיבורים ח"א דף נט, א.

33 יש להדגיש שהמצוה היא **נטילת** הערבה בפני־עצמה, וזכר להקפת המזבח בערבה, ושם היתה הנטילה עיקר, וצ"ל כמו בלולב "דרך גדילתה" (ס' ארבעת המינים השלם' ס"ע תעה, ע"פ השו"ע ס' תרס"ד ס"ב"ז. ורק בסו"ס ז' ברמ"א נזכר **שחובטין** אותה, ע"פ הגמ' "חביט חביט" לפי הרמב"ם והרי"ץ גיאת, וע"פ האריז"ל שמדובר בחבטה ממש).

34 כן בדקו וראו, ודלא כמ"ש ב'אוצר' עמ' שמ.

35 שם עמ' שלו.

36 שם עמ' שמ.

37 על־דרך האמור לעיל ע"י ציון 27.

38 'התוועדויות' תשמ"ו ח"א עמ' 309, תנש"א ח"א עמ' 163 (האחרון - כאיחול).

39 ערוך השלחן ס' תרס"ד ס"ג (ויש לברר מה מנהגנו בזה).

40 נזכר בהערת הרבי בספר המנהגים ס"ע 58 (וכיוון שאינו מנהג חב"ד, אף שנוהגין בו גם אצלנו, לא נזכר בס' המנהגים במקומו, משא"כ בערב יוה"כ שנוכר במאמר אדה"ו כמובא שם - אולי יש לו גם עניין חבד"י עצמאי. וצריך לחלק בינו ובין נושא הסתכלות הקהל על התוקע, שהרבי ענה שהוא (רק) מנהג ישראל אף שנוכר בכתבי כ"ק אדמו"ר מהרי"צ נ"ע).

היא" לשמוח בשמחה זו יותר משמחת בית השואבה, ויותר משמחת יום טוב סתם.⁴⁵

כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע הזהיר בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהור"ש ב"ב נ"ע:

"את הארבעים ושמונה השעות [בחו"ל; בארה"ק - עשרים וארבע שעות] של שמיני עצרת ושמחת תורה צריכים לייקר במאוד. בכל רגע אפשר לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיות וברוחניות, וכל זה על ידי הריקודים"⁴⁶.

הרבי הנהיג ללכת בתהלכות לבתי כנסיות, וגם לאלה שבשכונות מרוחקות, כדי לשמח יהודים בשמחת החג.⁴⁷

תפילת ערבית: בנעימת התפילה ביום זה אין משנים כלום לנעימת הימים הנוראים.⁴⁸

שיר המעלות, חצי קדיש, ברכו, ערבית של יום טוב.⁴⁹ קדיש שלם.

האבלים (רח"ל) אומרים משניות וקדיש דרבנן, אך אין אומרים 'עלינו' [עתה, אלא רק אחר ההקפות כדלהלן].⁵⁰

לאחר מכן - קידוש⁵¹ והתועדות.⁵²
קידוש: 'אתקינו' ונוסח הקידוש דיום טוב,

ממנה, אבל אין אומרים "יהי רצון"¹¹. בחו"ל - ראה בהערה⁴¹.

במנחה של הושענא רבה אומרים בפעם האחרונה "לדוד ה' אורי".

כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע לא נהג להדליק נר בכל יום שמזכירים בו נשמות.⁴²

הדלקת נרות: ברכת "להדליק נר של יום טוב" ו"שהחיינו".

בלוח כולל-חב"ד נאמר שנוהגים לפרוש פרוכת לבנה ומעיל לבן על הספר-תורה [רק] ביום שמברכים 'גשם' או 'טל', אך בבית-מדרשו של הרבי הייתה הפרוכת הלבנה פרושה מראש-השנה ועד אחרי שמחת-תורה.⁴³

יום חמישי

כ"ב בתשרי, שמיני-עצרת ושמחת-תורה⁴⁴

בשמחת-תורה, מנהג ישראל (אשר "תורה

41) לבני חו"ל: עירוב תבשילין. העברת הסדרה והפרידה מהסוכה - רק למחר.

42) המלך במסיבו ח"א עמ' שכא, 'אוצר' עמ' רכד, עיי"ש. המנהג שנשלל היה, במקורו, להדליק לפני אמירת 'זכור' ביום טוב, ואם חל בשבת - בערב שבת [וכיום נוהגין העולם להדליק תמיד לפני כניסת החג] - 'אוצר' שם. אבל בערב יום-הכיפורים (שאומרים בו 'זכור'), מדליקים נר נשמה.

43) 'אוצר' עמ' שסג, וראה במענה הרבי 'מאוצר המלך' ח"ב עמ' 90, שגם המעיל של הס"ת שם הוא לבן במשך כל חודש תשרי.

44) לבני חו"ל: יום חמישי - שמיני עצרת. מקדשים ואוכלים בסוכה - הן בלילה והן ביום (אבל אין מברכים לישיב בסוכה. ונוהרים אף משתיית מים חוץ לסוכה). לאחר מעריב - קידוש והקפות. בשחרית - אין הקפות. מוציאים ב' ס"ת, בראשון קוראים בפ' ראה: 'עשר תעשר', ח"ק, ובשני למפטיר: 'ביום השמע"צ'. הפטרה: 'ויהי ככלות... ולישראל עמו'. הזכרת נשמות. במוסף - תפילת גשם, נשיאת כפים. אהה"צ, ערב יום הקריאה, קוראים שמו"ת כל פרשת ברכה עם הפטרה דשמחת-תורה (שערי הל' ומנהג ח"ה ס' פה, והיום יום ד' טבת). לפנות ערב נפרדים מהסוכה (ואוכלים או שותים משהו).

יום שישי - שמחת-תורה. ערבית של יו"ט, קדיש תקבל (משניות וקדיש דרבנן). בהדלקת הנרות: להדליק נר של יו"ט ושהחיינו. קידוש של יו"ט. הקפות כדאמתול, שחרית: נשיאת כפיים בחזרת הש"ץ (ולא במוסף), הלל שלם. קדיש תקבל, קידוש והקפות כמפורט בפנים בשמע"צ.

בשיעורי חת"ת מסיימים היום את פרשת ברכה, ולומדים פרשת בראשית עד סיום שישי כבפנים (ראה שערי הלכה ומנהג ח"ה ס' פח). ולמחרת, באסרו החג הלל בש"ק, פ' בראשית שביעי (שם).

45) ספר-המנהגים - מנהגי שמח"ת, וראה לקו"ש ח"ד עמ' 166-7 ובהערות שם.

אודות סוגלת השמחה בימי שמע"צ ושמח"ת, ראה המלוקט מדברי רבותינו נשיאנו בקובץ 'אהלי ליובאוויטש', גיליון ד, עמ' 134 ואילך.

46) ספר-המנהגים. וע"ע 'אוצר' עמ' שסב. 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 146.

47) ראה 'אוצר' עמ' שנט, וש"נ. וראה לשון סידור אדה"ז (נדפס גם בסידור תהילת ה') לפני 'אתה הראית'.

48) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 156.

49) שכח והזכיר 'חג הסוכות' במקום שמיני-עצרת, ראה הדעות בזה בנטעייגבריאל, סוכות פרק פא ס"ב ובהערות, ולמעשה אינו חוזר, ואם יכול - בתפילות היום - יכוון לצאת בשמיעה מהש"ץ.

50) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 139, ועיי"ש בטעם הדבר.

51) כמדומה שרבים מקלין לקדש הלילה על יי"ש כ'חמר מדינה', ראה בענין זה בשו"ע אדה"ז ס' ערב ס' וב'קיצור הלכות', מילואים עמ' סג. ואולי זהו כמו בעוד כמה ענינים שהקלו היום לשמחת התורה.

52) מקדשים וטועמים (ראה 'אוצר' עמ' שנא), ומתועדים הככנה רבה לעריכת ההקפות בשמחה. וראה 'אוצר' עמ' שעא. 'אהלי ליובאוויטש' שם (ולהלן עמ' 141 אודות קידוש בשמע"צ בחו"ל אף לפני מעריב, ולהלן עמ' 151 אודות חשיבות ההתועדות אף יותר מההקפות עצמן, עיי"ש).

(כהלשון בסידור): "עד כאן הקפה א", "עד כאן הקפה ב", וכו'. לאחר כל הקפה, מחזירים את כל ספרי התורה לארון הקודש⁶⁰. הרבי שלל את הנהגת המקפידים להסיר את הכתרים מספרי התורה לקראת הריקודים, בחשש שמא יפלו⁶¹. בפסקה 'עוזר דלים' אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, שצריך להפסיק קצת בין תיבת 'עוזר' לתיבת 'דלים'⁶². בשנת האבלות (רח"ל) אין הולכים להקפות לבד, אלא בליווי⁶³. הניגונים המושרים בשעת ההקפות הם ניגונים קבועים מדור ודור. ומהם: "וכל קרני רשעים אגדע"⁶⁴; "על הסלע הך"⁶⁵; הניגון המכונה 'ניגון ההקפות של ר' לוי ציחק'⁶⁶; ניגון ריקוד⁶⁷; והרבי היה מוסיף עליהם עוד ניגונים⁶⁸. נוהגים לנגן את ניגון 'האָפּ קאזאק' של הסבא משפולי⁶⁹. אין מנהגו לקרוא קריאת התורה בליל שמחת תורה⁷⁰. אחר ההקפות (מחזירים את ספרי התורה לארון הקודש ללא כל אמירות⁷⁰): "עלינו", 'קדיש יתום', "אל תירא", "אך צדיקים".

ו'שהחיינו' (נשים שבירכו 'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות - לא יברכוה בשעת הקידוש). בשמחת תורה מהדרים במיוחד לעשות קידוש כל אחד לעצמו ולא לצאת ידי חובה ממישהו אחר, שכן ברכת 'שהחיינו' היא גם על התורה, והלואי שיפקיע את עצמו⁵³. בשמחת תורה היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מסיר [לפעמים, וכהוראת שעה בלבד!] את ההגבלה שהטיל על שתיית 'משקה'⁵⁴. מנגנים ביום זה ניגון 'ארבע בבות'⁵⁵. סדר הקפות: "אתה הראת" פסוק בפסוק (ומכבדים בקריאתם אנשים שונים⁵⁶), ולאחר מכן אומרים "אב הרחמים". לאחר מכן⁵⁷ היה מורה כ"ק נשיא דורנו להוסיף פסוקים שונים לפי צורך השעה והעניין, כגון (פסוק שנעשה דרך קבע במשך השנים): "והיה זרעך... ופרצת... וזרעך" (בראשית כח, יד); "הושיעה את עמך..." (תהילים כח, ט); ולפעמים: "הנני מביא אותם מארץ צפון..." (ירמיה לא, ז)⁵⁸. אמירת 'אתה הראת', 'אב הרחמים' והפסוקים הנ"ל - שלוש פעמים, ורק לאחר 'אב הרחמים' [וההוספות] פותחים את ארון הקודש⁵⁷. מוציאים את כל ספרי התורה⁵⁹, ומקיפים את הבימה כנהוג. הש"ץ מכריז לאחר כל הקפה

(60) לוח כולל-חב"ד.

(61) ובפרט עליפי המפורש בוהר (ח"ג רנוב), שעיקר העניין ד'כתר תורה' שייך בשמחת תורה דווקא, ומשמחת תורה נמשך עניין זה על כל השנה - התועודיות תשמ"ג ח"א עמ' 308. ואגב, צריך ביאור בכללות ענין הכ'תר לס"ת, שנתחדש ע"י הרבי החל מסיים הס"ת לקבלת פני משיח - ט' שבט תש"ל, מאי שנא מעניין נוי-סוכה ונוי-מצוות בכלל, שמנהגו שצ"ל מגוף המצוה ולא באמצעות דברים חיצוניים (כביאור הרבי, ראה 'אוצר' עמ' רסז). (62) סה"ש תש"ד עמ' 31, ושם נתבאר. (63) ספר-המנהגים עמ' 78. וראה 'אוצר' עמ' שנח. 'תורת-מנחם - מנחם-ציון' ח"א עמ' 227. (64) ספר-הניגונים ח"ג ניגון קסא. (65) שם, ניגון קסג. (66) שם ח"א ניגון קסה. (67) שם ח"ב ניגון קפה - על ניגון זה אמר הרה"ח וכו' ר' לוי ציחק ע"ה, שמקובל בידו שהושר בשעת ההקפות אצל אדמו"ר הזקן. הרבי היה מנגנו פעמים רבות בשעת חזוונת - 'אוצר' עמ' שנח. (68) כ"ז מ'אוצר' שם. (69) ספר הניגונים ח"א (ניגון כד) עמ' מט - סה"ש תש"ד עמ' 116, וראה סה"ש תורת שלום עמ' 236. (70) 'אוצר' עמ' שנט, ע"פ הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד.

(53) לקו"ש ח"ט עמ' 371, וש"נ בהערה 6. וראה בזה 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 152. (54) שהיא בדרך-כלל שלוש-ארבע כוסיות ('התקשרות' גיליון יב עמ' 12) - 'אוצר' עמ' שע. וכמו בשנת תשכ"ו (תו"מ כרך מה עמ' 127). חלות הגזירה גם על שמח"ת **מפורשת** בכ"מ (כמו בתורת-מנחם כרך מד עמ' 100, וב'יחידות' שנדפסה בספר היכל-מנחם כרך ג עמ' רנח). (55) ספר-הניגונים ח"א (ניגון א) עמ' ל - מסה"ש תש"א עמ' 86. וראה סה"ש תפ"ח עמ' 12 וש"נ, סה"ש תש"ב עמ' 13. (56) המנהג בבית-הרב למכור פסוקי 'אתה הראת', ולכבד בפסוק ראשון ואחרון, ולפעמים פסוקים נוספים, את כ"ק אדמו"ר. בליל שמחת תורה, ההכנסה היא לטובת ישיבת תול"ת, וביום שמח"ת ההכנסה לטובת המוסדות 'מרכז לענייני חינוך' ו'מחנה-ישראל' - ספר-המנהגים. (57) כן מפורש בסה"ש תש"נ ח"א עמ' 615, ודלא כמ"ש בסידורים שונים שנדפסו לאחרונה. (58) 'אוצר' עמ' שנד-שנו. (59) להעיר מ'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיח, שצע"ג על סמך מה נהגו בכמה בתי-כנסת להשאיר ס"ת שא"ל לתקנם 'בשביל הקפות', ע"ש.

ז' חצאי הקפה (בהמשך אחד), בסך-הכול שלוש הקפות וחצי. אבל אומרים את כל סדר ההקפות, ללא הכרות "עד כאן הקפה...". ומחזירים את כל ספרי-התורה לארון-הקודש (ללא כל אמירה) וסוגרים אותו⁷⁵.

'אתה הראת' (של פתיחת הארון). י"ג מידות ו'ריבוננו-של-עולם", יהיו לרצון, ואני תפילתי, "ברוך שמייה", וכל סדר הוצאת ספרי-תורה. מוציאים שלושה ספרי-תורה, בראשון קוראים⁷⁶ בפרשת 'זאת הברכה', ואם יש צורך, חוזרים כמה פעמים עד שכל הציבור יעלה לתורה. בסיום עולה אחד עם כל הנערים ומברך איתם ברכת התורה⁷⁵. בבית-הכנסת של הרבי עולים בשמחת-תורה כמה קרואים יחדיו ומברכים כולם כאחד. לכוהן - כוהנים, ללוי - לויים, ולשאר העליות - ישראלים [גם הילדים עולים עם אבותיהם]⁷⁷. למנהגנו: בעליות רגילות כשעולים כמה קרואים ביחד, מברכים כולם כאחד, אבל בעליות 'כל הנערים' מנהגנו שהגדול העולה עמהם מברך ומוציא את כולם⁷⁸.

אין מנהגנו לפרוש טלית על הנערים ועל שאר העומדים אצל הבימה ולומר "המלאך הגואל"⁷⁹. 'חתן-תורה' ו'חתן בראשית' יכולים להיות גם כוהנים או לויים.

אומרים 'מרשות' ל'חתן תורה', וקוראים 'מעונה אלוקי קדם' עד 'לעיני כל ישראל', ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה ל'חתן תורה'⁸⁰. לאחר גמר קריאת הפרשה אומר כל הקהל "חזק חזק ונתחזק", וגם העולה בעצמו אומר כן לפני הברכה האחרונה.

מניחים את ספרי-התורה השני על הבימה ליד

75) לוח כולל-חב"ד. 'אוצר' עמ' שעח.

76) הקריאה - בנעימת הטעמים הרגילה, ולא בנעימת הימים-הנוראים (שם עמ' שעט).

77) 'אוצר' שם. וראה פרטים נוספים בהנהגה, במציאות והדעות בהלכה בזה, שם וב'אהלי ליבאוויטש' עמ' 157, ובקובץ 'אהלי שם' גיליון ח' עמ' קנה.

מעלים לתורה בכל מחזור (אם ישנם) כהן, לוי וישראלים (כ"מ בשערי-אפרים ש"ח סני', וע' בשו"ע סי' קלה ס"י ונו"כ).

78) משיחת יום שמח"ת תשי"ט ס"ח ('תורת מנחם - התוועדות' (כד) תשי"ט ח"א עמ' 146).

79) 'אוצר' עמ' שפ.

80) שם עמ' שפד.

סעודת יום-טוב בבית⁷¹. בשמיני-עצרת ושמחת-תורה אין טובלים פרוסת המוציא בדבש¹¹.

ב(כל) יום-טוב "צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת"⁷².

"ידוע לכול, שבאמירת "שמע ישראל" בקריאת-שמע על מיטתו בשמחת-תורה, צריך לקבל על עצמו את המסירה ונתינה להרבצת תורה במסירת-נפש בגופו, רוחו ונשמתו, וזו צריכה להיות כל מהותו"⁷³.

שחרית:

בשחרית (בלבד) - נשיאת כפיים כבתפילת מוסף של כל יום-טוב¹¹.

לאחר חזרת הש"ץ - 'הלל שלם', 'קדיש תתקבל'. 'שיר של יום', "הושיענו" (אין אומרים "לדוד ה' אורי"), קדיש יתום.

קידוש: "אתקינו" דיום-טוב, "אלה מועדי", "בורא פרי הגפן". ואחר-כך נוטלים ידיים לסעודה או אוכלים כזית 'מזונות'. התוועדות⁷⁴.

סדר הקפות: כדאתמול, "אתה הראת" פסוק בפסוק ולאחר מכן "אב הרחמים". כן עושים שלוש פעמים⁵⁷. לאחר-מכן, פותחים את ארון-הקודש, מוציאים את כל ספרי-התורה ומקיפים את הבימה

71) בסוף התוועדות יום ב' דחה"ס תשכ"ז ('תורת מנחם' כרך מה עמ' 101. ועיי"ש עמ' 15) ציווה הרבי להכריז, ש"אף שכבר יצאו י"ח קידוש ב'פורס מפה ומקדש' - אעפ"כ יכול כל אחד לקדש עוה"פ בבית, כדי להוציא י"ח את בני הבית". ולכאורה הוא דלא כפס"ד אדה"ז בסי' רעג ס"ו שלכתחילה לא יקדש להם אם יודעים לקדש לעצמם (ובסי' ח ס"א וקפ"ו ס"ד אף לא הוכיח שזה רק לכתחילה. מאידך בקו"א סי' ערב ס"ק ב כתב "ואף גם זאת אינה חובה גמורה, כי רבים חולקים") והוא כנראה ע"פ מנהג העולם להקל בזה, ראה תהלה לדוד סי' ח ס"ק ג, והנסמן בש"ש כהלכתה ח"ב פנ"א הע' יג.

72) שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט ס"ד (וכיוון שכתב "אם ידו משגת",

אולי אין חיוב זה למי שקשה לו גם מבחינת בריאות עד"מ, משא"כ

בשמחה דלהלן). וזאת מלבד חובת השמחה בין, אבל לכאורה אם

עשה כן פ"א ביום, יצא גם ידי שמחת יו"ט. משא"כ כשיוצא י"ח

שמחה בין הקידוש (תודה' ידי יין, פסחים קה"ב. שיחות קודש

תשל"א ח"ב עמ' 87. וראה 'התקשרות' גיליונות תסג ותקל"ט),

עדיין לא קבע סעודתו על היין.

73) סה"ש תש"ד עמ' 39 (בתרגום ללה"ק - עמ' לו).

74) ואף שלכאורה יש בעיה בהתוועדות לפני מוסף עפ"י מ"ש

בשו"ע אדה"ז סי' רכו ס"ד, אולי י"ל עפ"י מ"ש"כ בספר השיחות

תש"א עמ' 120 ובהערה 10, עיי"ש. וכנראה לא נהגו לעשות אז סעודה ממש, ראה 'אוצר' עמ' שגא ועמ' שעו.

"יזכור": מי שיש לו אב ואם - יוצא מבית הכנסת. אבלים בתוך שנתם (רח"ל) נשארים בבית הכנסת, אבל אין אומרים "יזכור". בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית".

אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר "אב הרחמים"⁸⁸. "אשרי". "הללו". ומחזירין הספר-תורה להיכל. 'חצי קדיש', ומתפללין 'מוסף'.

'הזכרת הגשם': קודם תפילת לחש של מוסף מכריז השמש "משיב הרוח ומוריד הגשם", ומתפילה זו מתחילים לומר זאת בכל התפילות.

המתפלל ביחיד - ימתין עם תפילת המוסף עד שיתפללו הציבור, כדי שיוכל לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". מי ששמע הכרזת "משיב הרוח ומוריד הגשם" קודם שהתפלל תפילת שחרית - אם אינו מתפלל במניין אחר, אומר גם בתפילת שחרית "משיב הרוח ומוריד הגשם"⁸⁹. טעה ואמר "מוריד הטל" - אינו חוזר.

בחזרת הש"ץ - תפילת גשם. אין נושאים כפיים.

שיעורי חת"ת: לומדים היום⁹⁰ פרשת ברכה החל מ'חמישי' עד סיום הסדרה עם פירש"י, ופרשת בראשית עד 'חמישי' עם פירש"י.

תזכורת: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג, בעת ההתוועדות של שמחת-תורה (או שבת בראשית), להזכיר על-דבר השתתפות כל אחד ואחת במגבית 'קרן השנה' (מניין ימי שנת תשע"ד - שפ"ה).

מוצאי יום טוב:

הבדלה: מתחילים "הנה איל ישועתי"⁹¹. ברכת הגפן, ברכת המבדיל.

ספר-התורה הראשון, ולא יסירו את ספר-התורה הראשון עד שניחו על הבימה את ספר-התורה השני. מגביהים וגוללים את ספר-התורה הראשון, ואין מהפכים אותו ופניו אל העם, ואין משנים במאומה מסדר ההגבהה של כל השנה⁸¹.

אומרים "מרשות" ל'חתן בראשית' בלשון יחיד ככתוב בסידור. וקוראים מ"בראשית ברא" עד "אשר ברא אלוקים לעשות", ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה ל'חתן בראשית'. הקהל עונה בקול רם - אחר כל יום בבריאה - את הפסוק "ויהי ערב ויהי בוקר יום...", והקורא אומר אחריהם, וכשמגיע הקורא ל"ויכולו" אומרים כולם⁸² "ויהי ערב... יום השישי ויכולו..." - בהמשך אחד⁸³ עד "לעשות", והש"ץ חוזר אחריהם⁸⁴.

מניחים את ספר-התורה השלישי אצל השני, ואומרים חצי-קדיש. הגבהה גלילה. מפטיר בספר השלישי במוסף היום בפרשת פינחס. הפטרה: "ויהי אחרי מות משה... רק חזק ואמץ" (יהושע א).

אחרי קריאת התורה אומרים את הפיוטים: "שישו ושמחו", "התקבצו", "אגיל ואשמח"⁸⁵, "אשריכם ישראל", כנדפס בסידור (אחר סדר הקפות)⁸⁶.

אחר-כך היו רוקדים ריקוד נוסף בניגון שמחת-תורה, בהתלהבות גדולה⁸⁷.

(81) 'אוצר' עמ' שפא.

(82) הרבי, שעלה תמיד ל'חתן בראשית', אמר הן את 'ויהי ערב' והן את 'ויכולו' (עכ"פ התחיל לאומרים) עם הציבור (ולא עם הבעל-קורא).

(83) גם משום שהוא ראשית-יבות שם הוי"ה: 'יום השישי ויכולו השמים', ולכן אין מפסיקין בו. ראה נטעי גבריאל סוכות פצ"ג סכ"ו מהלבוש ומהר"ל וכו'.

(84) 'אוצר' עמ' שפד"שפה.

(85) ב'אוצר' עמ' שפו, כתב שצ"ל "בו (בוא"ו ולא באל"ף) יבא צמח" (ולא ציין מקור לדבריו). אמנם בשיחה המוגהת האחרונה לע"ע דליל שמח"ת קודם הקפות תשנ"ב ס"א (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 37) בגוף השיחה, נדפס כבסידור: "בא (באל"ף) יבא צמח בשמחת תורה".

(86) לוח כולל-חב"ד, ע"פ מ"כ בסידור שאומרים זאת אחר ("כל 'אחר' - סמוך", רש"י בראשית טו,א) קרה"ת. והטעם לכאורה כיוון שקרה"ת היא שלימות השמחה שעליה מדובר בפיוטים אלו, ורק אד"כ אומרים שאר האמירות ו'יזכור' בכללן, שהן עניינים בפ"ע. ודלא כמנהג הרווח בארה"ק שהובא בלוח 'דבר בעתו' לומר זאת בסיום כל העניינים, אחרי 'יזכור' ולפני 'הללו'.

(87) קובץ ליובאוויטש, גיליון 13 (תשט"ז) עמ' 64.

(88) רצוי לקרוא לכל היוצאים מביהכ"נ ל'יזכור' לחזור פנימה לפני אמירה זו.

(89) ס' המנהגים שם, עמ' 69 (עיי"ש בהערה).

(90) שערי הל' ומנהג ח"ה ס' פח, עיי"ש.

(91) בפרמ"ג ס' תצא, משבצות ס"ק א, כתב שגם במוצאי יו"ט לחול אומרים פסוקים אלו (כמנהגו), אלא שהעולם אינו נוהג כן כמ"ש בלקוטי מהר"ח (סדר הבדלה מוצ"ש ד"ה ועיין בפרמ"ג, בדפוס ראשון ח"ב פב,א).

ולהעיר מההוראה (ע"פ רשימות היומן' עמ' שלב. 'התקשרות' סוף גיליון רב"ש) שגם היוצאים יד-יחובה אומרים פסוקים אלו בלחש עם המבדיל, (כמ"ש ב'ספר מהר"ל - מנהגים' עמ' רכז, עיי"ש בהערה 5, ובלקוטי מהר"ח הנ"ל) וגם ברכות הריח והאור אומר כ"א לעצמו.

יום שישי

כ"ג בתשרי, אסרו־חג הסוכות⁹⁷

אין מתענים, אפילו חתן ביום חופתו, ומרבים קצת באכילה ושתייה⁹⁸.

שיעורי חת"ת: סיום עליית 'שישי': "לקח אותה אלוקים" (ה, כה) – כדלהלן בקריאת התורה דשבת־קודש).

שיירי החג: מנהג־בית־הרב, לשרוף את הסכך ('במרחץ') אחרי החג. כן מנהגם לשרוף לולב והושענות ביום רגיל, ולא בשריפת החמץ⁹⁹. לאיך הייתה הוראה לגבי הדסים (שקיבלו במתנה מהרבי) להשתמש בהם ככשמים להבדלה, הלולב – לשרוף בעת ביעור חמץ, ומהאחרוג – לעשות מרקחת¹⁰⁰.

97 בחו"ל – שמחת תורה, כנ"ל הערה 44.

98 לוח כולל־חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' תכט סי"ז.

99 'רשימות היומן' עמ' רסו (לגבי הושענות – דלא כהמנהגים שהובאו בשו"ע אדה"ז סי' ס"ח תמה, להשתמש בהן לאפיית המצות או לביעור חמץ. והרבי לא נהג בשני מנהגים אלו). וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 166 דייק, שעושים זאת סמוך לחג, והטעם לגבי הסכך, ע"פ 'סדר היום' שכ' שיש לסתור את הסוכה במוצאי יו"ט, כדי להודיע שלא נעשית אלא למצוותה.

100 לקוטי שיחות ח"ט עמ' 569. 'התקשרות' גיליון סג עמ' 11. לגבי הלולב – מוסרים שכך נהג הרבי עם כל הד' מינים שלו (אך לא ראו שם את הושענות), עכ"פ בשנים האחרונות. לגבי הדסים – כן איתא בשו"ע אדה"ז סי' רצו ס"ו, וא"כ ה"ז בכל ההדסים דמצווה.

רבים נוהגים (על־פי מנהג האריז"ל⁹²) לערוך הקפות בארצנו הק' גם בלילה זה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מעודד את השמחה, ושולח מברקים למקומות המרכזיים (כפר־חב"ד, נחלת־הר"ח⁹³ וירושלים ת"ו) מדי שנה בשנה. במוצאי שמחת־תורה מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו"⁹⁴.

מי שלא הספיק לפני־כן, יסיים את פרשת ברכה שניים מקרא ואחד תרגום עוד הלילה⁹⁵.

למנהג רבותינו נשיאנו, יש לקרוא הלילה שמו"ת עלייה אחת או שתיים מפרשת בראשית, ומחר אחרי חצות לקרוא שוב מתחילתה עד גמירא עם ההפטרה, ובשבת לפני תפילת שחרית לקרוא שוב 'שביעי'.

נזהרים (על כל פנים לכתחילה) שלא להפסיק באמצע קריאת שמו"ת⁹⁶.

92 כף החיים סי' תרס"ט ס"ק ל, וש"נ.

93 ולהעיר מדעת הרמב"ם בהל' קידוש־החודש פ"ה הי"ב בעניין יום־טוב שני ביישובים החדשים בארה"ק, והתייחסות הרבי לזה בס' 'המלך במסיב'ו ח"א עמ' רסב וח"ב עמ' רס, וש"נ.

94 לקוטי שיחות חלק י' עמ' 192. וראה 'אוצר' עמ' שצג, וש"נ.

95 לאחר חצות. – ולא כבכל פרשה, שי"א (שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ה) שניתן להשלימה עד יום ג', כיוון שבשמח"ת מסיימים את כל התורה ומתחילים אותה מחדש (אם כי 'דחק ונכנס' מועיל תמיד) – התוועדויות תשמ"ז ח"א עמ' 350. וראה התוועדויות תשמ"ו ח"א עמ' 396.

96 שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ו. 'התקשרות' גיליונות: תסז עמ' 20, תפט עמ' 19.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש